

Dönem : 3
Toplantı : 3

MİLLET MECLİSİ S. Sayısı : 666

Askerî yüksek idare mahkemesi kanunu tasarısı ve Adalet, Millî Savunma ve Plân komisyonlarından seçilen beşer üyeden kurulu 74 numaralı Geçici Komisyon raporu (1/621)

T. C.

Başbakanlık

Kanunlar ve Kararlar Tetkik Dairesi
Sayı : 71 - 1393/1581

24 . 2 . 1972

Millet Meclisi Başkanlığına

Millî Savunma Bakanlığınca hazırlanan ve Türkiye Büyük Millet Meclisine arzı Bakanlar Kurulunca 17 . 2 . 1972 tarihinde kararlaştırılan «Askerî Yüksek İdare Mahkemesi kanunu tasarısı» ve gerekçesi ilişik olarak sunulmuştur.

Gereğinin yapılmasını saygıyla arz ederim.

Prof. Dr. Nihat Erim
Başbakan

Askerî Yüksek İdare Mahkemesi kanunu tasarısı

GEREKÇESİ

Kamu hizmetlerinden çıkan uyumsuzlukların bünyesindeki özellik ve bunlara tatbik edilecek kuralların hukukî ve teknik niteliği; adliye mahkemelerine paralel olarak, idarenin yargısal denetimini yapmak üzere idare mahkemeleri (Danıştayın) kurulmasını zorunlu kılmıştır.

Adliye mahkemelerinin görevi, sadece eşit hak ve çıkar sahipleri arasındaki uyumsuzlukları ortadan kaldırmak olduğu halde, idare mahkemelerinin, kamu hizmetlerini tıkanıklığa mâruz bırakmadan idare hukukunun esasları, idari tasarrufların sebep ve maksat unsurları dolayısıyla umumi menfaatlerle hususi menfaatleri uzlaştırma fonksiyonlarını itibariyle işin sonucuyla de alâkaları vardır.

Bu itibarla, idari yargı teşkilâtıyla adli yargı teşkilâtının, yapısal bakımdan aralarında farklar bulunmaktadır.

Adli kaza hâkimlerinin, yalnız hukuk sahasında, bilgi, ihtisas sahibi ve becerikli olmaları kâfi görüldüğü halde, idari yargı hâkimlerinin, hukukî bilgi ve ihtisası yanında, kamu hizmetleri sahasında da tam bir bilgi ve tecrübe sahibi olmaları şartı aranmaktadır.

İptal dâvalarında; dâva mevzuu olan tasarrufların bilhassa sebep ve maksat unsurları bakımından hizmet gerek ve kurallarına ve kamu yararına uygun bulunup bulunmadığı, tam yargı dâvalarında; hizmetin kusurlu işleyip işlemediğini, görevli personelin yetkilerini aşip aşmadıklarını, hizmet gereklerinin dışına çıkıp çıkmadıklarını takdir edebilmek için, idari yargı organlarının ve hâkimlerinin kamu hizmetleri alanında yeterli bilgi, ihtisas ve tecrübe sahibi olmaları gerekir. Bu nedenlerle de idari yargı teşkilâtı, özel bilgi, alışkanlık ve ihtisasa sahip hâkimlerden oluşan bir kuruluştur. Bu ihtisas, tecrübe ve ustalık da, ancak idarenin içinde bulunmak ve orada yıllarca gö-

rev yapmakla ekde edilebilir. Oysa iki Silâhlı Kuvvetlerin mülki idareden çok farklı özellikleri dikkate alınmadan genel idare içinde düşünülerek, yargısal denetiminin Danıştaya bırakılmış olması umulan neticeyi vermemiştir.

Hiç şüphesiz, söz konusu intibaksızlığa gösterilecek sebepler arasında tarihi gelişim içerisinde Silâhlı Kuvvetlerin daima Danıştayın denetiminin dışında bırakılmış olmasını da saymak mümkündür. Çünkü, 1934 yılında çıkarılan 2515 sayılı Kanunla; subay ve askerî memurların özlük işlerine ilişkin konularda uyusmazlıkların gözümlü, «Zat İşleri, Son Tetkik Mercii Encümeni» adı ile anılan bir kurula verilmişti. Daha sonra bu sistem terk edilerek 1939 yılında çıkarılan 3410 sayılı Kanunla bahse konu uyusmazlıkların «Askerî Temyiz Mahkemesi» nde görülmesi kabul edilmiş ve 1953 yılına dek bu usul devam ettirilmiştir.

3410 sayılı Kanun 1953 yılında, 1924 tarihli Anayasanın 50 nci maddesine aykırı görülerek 6142 sayılı Kanunla yürürlükten kaldırılmış ve dolayısıyla bundan böyle askerlerin özlük işlerine ilişkin uyusmazlıkların gözümlenmesi Danıştaya verilmiştir.

Uzun yılların tecrübesi ve elde edilen sonuca göre Silâhlı Kuvvetlerin özelliğine ve onun kendine özgü hassas birleşimine uygun bir yapıda, ayrı bir yargı organının meydana getirilmesine ihtiyaç duyulmuştur. Bu ihtiyaç, muhakkak ki, mülki ve askerî uyusmazlık konularına uygulanacak ilke ve hukukî işlemlerin farklı olmasından ileri gelmektedir.

Bilindiği üzere, askerler, sivil idarenin ve hiyerarşisinin dışında bağımsız, üstün ve güçlü bir otoriteye tabidirler. Askerlerin mertebeler içindeki bağlanmaları, hukukî durum ve yükümlülükleri, tabii tutuldukları sert müeyyideler içindeki hareket imkânları, bunların askerî bir açıdan değerlendirilmesini zorunlu kılan ayrı bir formasyonu gerektirir, organik bakımdan mülki teşkilâta dâhil olan (Danıştayın, askerlerin özlük işlerini sivil idareye paralel bir açıdan ele alması, Silâhlı Kuvvetlerin hizmet gereklerine ters düşmekte, çok defa iddia ve savunma icabı, askerlerin ve hattâ yalnız belli askerî otoritelerin bilmesi gereken çok gizli askerî sırların açıklanması mecburiyetinde kalmaktadır. Bu nedenlerle, Türk Silâhlı Kuvvetlerinin hizmetlerinden doğacak uyusmazlık ve çekişmelerin en iyi şekilde ve yine askerler tarafından takdir edilip gözümlenebileceği ilkesi benimsenmiş ve dolayısıyla Anayasanın 140 nci maddesine bu konu ile ilgili olarak bir fıkra eklenmesi zorunluğa doğmuştur.

Bu fıkradan amaç, hiçbir zaman diktaya kapı aralayan denetimsiz ve keyfi bir sistem getirmek değildir. Sadece askerî kişilerle ilgili ileri dâvaların askerî hizmetlerin arz ettiği özelliğın bir gereği olarak rütbelere arasında her türlü itimat hissini bozacak hareketleri frenleyen kanunlarla sınırlı askerî hiyerarşi ve otoriteyi zedelemekten kurtaracak, Anayasal ve güven verici bir denetim sistemini getirmektir.

Askerî Yüksek İdare Mahkemesi kanun tasarısı, bu maddelere dayanan Anayasa değişikliğinin özüne ve sözüne uygun surette hazırlanmış ve birçok hükümleri 521 sayılı Danıştay Kanunundan aynen aktarılmıştır.

Anayasanın, 1488 sayılı Kanunla değiştirilen 140 nci maddesinin son fıkrası ile, «Askerî kişilerle ilgili idari eylem ve işlemlerin yargı denetimi» ni yapmak üzere bir Askerî Yüksek İdare Mahkemesi kurulması öngörülmüş, fıkranın birinci cümlesinde, Askerî Yüksek İdare Mahkemesinin görevi, ikinci cümlesinde ise, kuruluş, işleyiş, yargılama usulleri ile başkan ve üyelerinin nitelikleri, atanmaları, disiplin ve özlük işleri, hâkimlik teminatı ve askerlik hizmetlerinin gereklerine uygun şekilde düzenliyecek bir kanun çıkarılması öngörülmektedir.

Tasarı hazırlanırken, «Askerî kişilerle ilgili» kavramın belirlenmesi üzerinde durulmuş ve bu kavramın tanımlanması halinde ileride bir çok güçlüklerle karşılaşılacağı düşünülmüştür. Kavramın tanımının, mahkeme içtihatlarına bırakılarak Anayasadaki ibarenin tasarıya aynen aktarılması ve bu suretle kavramın tanımı işinin içtihatlarla zaman içinde oluşarak istikrar bulmasına bırakmak da mümkündür. Bu takdirde, ortaya bu kavramı tanımlamakla görevli mahkemenin, Askerî Yüksek İdare Mahkemesi, Danıştay Yargıtay veya Uyusmazlık Mahkemesinden birisi mi, yoksa bunların hepsinin mi olacağı problemi ortaya çıkacaktır.

Anayasanın 142 nci maddesine göre Uyuşmazlık Mahkemesi; Adli, İdari ve Askerî Yargı mercileri arasındaki görev uyuşmazlıklarını çözümlenmekle görevlidir. Oysa, Askerî Yüksek İdare Mahkemesi hakkında mezkûr maddede bir hüküm mevcut değildir.

Asker kişileriyle ilgili bir dâvanın Danıştayda açılması ve Danıştayın da, bir asker kişi ile ilgili tanıma yaparak kendini görevli görmesi, yada, Askerî Yüksek İdare Mahkemesinin yine kendine göre asker kişileriyle ilgili bir tanım yaparak kendini görevli görmesi, mümkün olacak, ortaya, Anayasa Koyucusunun amacına aykırı bir sonuç daima çıkabilecektir.

Diğer taraftan, Askerî Yüksek İdare Mahkemesinin idari niteliği üstün tutulursa, bu takdirde, «Asker kişileriyle ilgili» kavramının tanımı, 521 sayılı Danıştay Kanununun 30 ncu maddesinin (D) bendi gereğince, Danıştay tarafından yapılacak ve dolayısıyla Danıştaya eş değerde olması düşünülen bu Yüksek Mahkeme alelâde bir idari yargı mercii haline getirilmiş olacaktır.

Bu nedenlerle asker kişi kavramını mahkeme içtihatlarına bırakmaktansa tasarıda tanımlamak daha uygun görülmüş ve tasarının 20 nci maddesi buna göre düzenlenmiştir.

Kavramın, yalnız organik bakımdan yani eylem ve işlemi yapacak olan makam bakımından tanımlanması ve Yüksek Mahkemenin, Millî Savunma Bakanlığı her derecedeki komutanlıklar ve Jandarma Genel Komutanlığı gibi mercilerin işlem ve eylemlerinden doğan uyuşmazlıkların çözümlenmesi şeklinde tarifi mümkün ise de, bu takdirde, komutanlıkların kesin işlemleri ve bu işlemlerden doğan tazminat dâvalarında hasım gösterilmeleri ve dolayısıyla Silâhlı Kuvvetlerdeki hiyerarşinin bozulması, disiplin ve otoritenin sarılması ihtimali karşısında Bakanlığın dâvalı durumuna düşürülebilmesi amacı ile bu tariftan kaçınılmış ve aynı zamanda tüm idare makamlarının «Asker kişilere ilişkin eylem ve işlemlerinin bu mahkemeye gelmemesini sağlamak bakımından maddede «Asker kişileri ilgilendiren ve askerî hizmete ilişkin işlem ve eylemler» deyimini kullanılmıştır.

Kavramın maddi bakımdan yani asker kişilere ilişkin belli idari işlemler bakımından da tanımlanması düşünülmüş ve fakat bu suretle sınırlı tanımlamanın ilerde akla gelmeyecek bazı güçlüklerin doğumuna sebeb olacağı kanısına varılarak bundan da kaçınılmıştır.

Bu itibarla, şahıs bakımından tanımlama ile maddi bakımdan tanımlama, uygun biçimde birleştirilerek asker kişinin tarifi, 20 nci maddede yapılmış ve sadece bu kişilere ilişkin askerî hizmetin gerekleri olan tasarrufların yargı denetiminin yapılması kâfi görülmüştür.

Silâhlı Kuvvetlerin yapısı, hizmet özellikleri, astlık ve üstlük ilişkileri, 657 sayılı Kanunun 232 ve 233 ncu, Askerî Ceza Kanununun 3 ncu Askerî Yargılama Usulü Kanununun 10 ncu, İç Hizmet Kanununun 115 nci maddeleri ile amaçlanan hukukî düzenlemeler de göz önüne alınarak asker kişi tanımına, Silâhlı Kuvvetlerde çalışan ve Devlet memuru statüsünde olan sivil personel de kapsama içersine alınmıştır.

Personelin nitelikleri

Anayasanın 140 nci maddesi, Askerî Yüksek İdare Mahkemesinin, kuruluş, işleyiş, yargılama usulleri, başkan ve üyelerinin nitelikleri ile atanmaları, disiplin ve özlük işlerini; hâkimlik teminatı ve askerlik hizmetlerinin gereklerine göre düzenliyecek bir kanunla kurulmasını öngörmektedir. Maddede mahkemelerin bağımsızlığı temel ilkesinden söz edilmemiş ise de; Anayasanın 132 nci maddesinde, tüm yargı mercilerini kapsamak üzere mahkemelerin bağımsızlığı tanımlanmış 7 nci maddesine göre, yargı yetkisinin Türk Milleti adına bağımsız mahkemelere kullanılması; 138, 140 ve 147 nci maddelerine göre ise, askerî yargının, Askerî Yargıtayın ve Danıştayın bağımsızlığı; esasları kabul edilmiştir.

Mahkemelerin bağımsızlığı ile hâkim teminatı, yapışık kardeşler gibidir. Biri olmadan diğerrinin varlığı düşünülemez. Daha doğrusu, bağımsız olmayan bir merci veya makama mahkeme denilemez. Bu nedenle, Askerî Yüksek İdare Mahkemesinin kuruluş, işleyiş, yargılama usulleri,

başkan ve üyelerinin özlük işleri düzenlenirken mahkemelerin bağımsızlığı, hâkimlik teminatı ve askerlik hizmetlerinin gerekleri, tasarıda uzlaştırılmıştır. Bu ilkedен hareket edildiği için 521 sayılı Danıştay Kanunundan geniş çapta yararlanılmış ve bilhassa söz konusu kanunun uygulama usullerine dair hükümleri aynen tasarıya aktarılmak suretiyle bünyeye uydurulmuştur.

140 ncı maddenin son fıkrası, Yüksek Mahkemenin başkan ve üyelerinin nitelikleri, atanmaları, disiplin ve özlük işlerinin kanunla düzenlenmesini öngörmüş ve fakat Anayasanın 138 ncı maddesinde ifadesini bulan «Askerî mahkemelerde üyelerin çoğunluğunun hâkimlik niteliğine sahibolması şarttır.» deyimine yer verilmemiştir.

Anayasa Mahkemesinin 16 Kasım 1971 tarihli Resmî Gazetede yayımlanan 13 . 4 . 1971 gün ve Esas 970/63, Karar 971/38 sayılı kararında «Anayasa, hâkim niteliğinde bulunmayan kişilerin mahkemelere katılıp hâkim görevi yapmalarını, yalnızca «Askerî mahkemeler» için 138 ncı maddesinin 4 ncü fıkrasında - Askerî Mahkemelerde üyelerinin çoğunluğunun hâkim niteliğine sahibolması şarttır - kuralı ile öngörmüş, iş mahkemeleri bakımından böyle ayrık bir kural koymamıştır. Türkiye Cumhuriyeti Anayasasında, hâkimlik güvencesi, bütün hâkimleri için öngörül-müş ve hâkimlik görevinin ancak meslekten olan hâkimlerce yapılabilmesi kurallara bağlanmış, yukarıda belirtildiği gibi yalnız askerî mahkemeler açısından hâkim niteliğinde bulunmayan kişilerin azınlıkta olmak üzere hâkimlik görevi yapmalarına izin verilmiştir.» denilmektedir.

Keza Anayasa Mahkemesinin yerleşmiş kararlarına göre «mahkeme» ibaresinin, hâkim niteliğinde kişilerden kurulu yargı yetkisine sahip merci şeklinde anlamak hukuk dilimize ve Anayasanın hükümlerine uygun düşer. Bir merciin kaza organı olarak vasıflandırılabilmesi için, üyelerinin de bağımsız olması ve hâkim niteliğini haiz ve aynı zamanda hâkim statüsünde bulunması şarttır. Yine Anayasa Mahkemesi bir kişinin hâkim olabilmesi için, genel öğrenim ve hukuk öğrenimi yapmış olması, mesleğe ilişkin uygulama yeteneğini edinmiş bulunması şartını da aramaktadır. (9 . 5 . 1967 tarihli R. G. Esas 966/15, Karar 966/33, 2 . 1 . 1967 tarihli R. G. Karar 966/28, 27 . 12 . 1967 tarihli R. G. Esas 966/11, Karar 966/44)

Bu kararlara göre Anayasanın öngördüğü Mahkemelerin bağımsızlığı ve hâkim teminatı esaslarına göre düzenlenmiş olmıyan başkan ve üyeler memur statüsünde sayılırlar. Anayasanın açık hükümleri karşısında memur statüsünde bulunacak olan Askerî Yüksek İdare Mahkemesi mensuplarını hâkim; teşkil ettikleri organı, mahkeme niteliğinde görmeye imkân olamayacağından, bu mahkemeye atanacak başkan ve üyelerin teminatı nazara alınarak 3 sene süre kabul edilmiş, hâkimler gibi ödenek almaları sağlanmış ve Askerî Yüksek İdare Mahkemesi Başkanının terfiiinde sicil oranı şartının aranmayacağı hükmü getirilerek mağdurlması önlenmiştir. Keza, Anayasaya uygunluğu temin etmek için de, ekseriyet hâkim sınıfından olanlara verilmiş ve bu suretle askerî mahkemelere benzetilmiştir.

Atama

Askerî Yüksek İdare Mahkemesi Başkan ve üyelerinin atanmaları konusunda, Anayasanın 140 ncı maddesinde usulî bir hükmün bulunmaması ve bu hususu kanuna bırakmış olması nedenleriyle atamaya yetkili makamın seçilmesinde, mahkemelerin bağımsızlığı ve hâkimlik teminatı ilkelere uyulması zorunluğu karşısında, Askerî Yargıtay Üyelerinin seçimine benzer bir sistem getirilmiştir.

Tam yargı

Askerî hizmetlerin görülmesi sırasında meydana gelen kazalar sonucu zarara uğrayanların açacakları tazminat dâvalarının hangi mahkemede görüleceği konusu, Türk Hukukunda henüz kesin bir prensibe bağlanmamıştır. Yalnız askerlerin diğer askerler aleyhine işledikleri haksız fiillerden ileri gelen tazminat dâvalarının, idari yargı mercilerinde görüleceği çoğunlukla kabul edilmektedir. Bununla beraber bu kabil dâvalarda ekseriya, Danıştay da, Adli Mahkemeler de, kendilerini yetkili görmektedirler.

Gerçekten idarenin tazminat ile sorumlu tutulabilmesi için, hizmetin kuruluş ve işleyişinde bir noksanlık bulunması, hukukî adı ile, hizmet kusurunun mevcudiyeti, şarttır. Hizmet kusurunun varlığını takdir yetkisi de, idari kaza organına aid olması gerekir. Bu itibarla Anayasanın 1488 sayılı Kanunla değişik 140 nci maddesi ve Uyuşmazlık Mahkemesinin durulmuş içtihatları da nazara alınarak, askerlerin asker kişiler aleyhine işledikleri haksız fiillerden doğan tazminat davalarının da, Askerî Yüksek İdare Mahkemesinde görülmesi, hizmetin askerî gereklere uygun işleyip işlemediği hakkındaki takdirin yine bu mahkemece yapılması hususu uygun bulunmuş ve bu suretle tasarının 21 nci maddesinin (a) fıkrasına bu konuda hüküm getirilmiş, hakkaniyet ve hasar nazariyelerinin de uygulanmasına yer verecek bir içtihat mahkemesi olabileceği düşünülerek, sadece «hizmet kusuru» deyiminin kullanılması sakıncalı görülmüştür.

Yukarda izah edilen esaslar dâhilinde kanun tasarısı hazırlanmıştır.

MADDE GEREKÇESİ

Madde 1. — Bu madde ile Askerî Yüksek İdare Mahkemesinin Anayasanın 140 nci maddesi uyarınca kurulmuş Yüksek Mahkeme olduğu ve 132 nci maddesi gereğince de bağımsızlığı teyiden belirtilmiştir.

Madde 2. — Türk Silâhlı Kuvvetlerinin özelliği nedeniyle kadro ve kuruluşlar TMK larla tesbit edilmektedir. Millî Savunma Bakanlığının kadro ve kuruluşları dahi bu kadrolarda gösterilmektedir. Mahkemenin askerî bir kuruluş, mensuplarının asker kişi olmaları nedeniyle kuruluş ve kadrolarının bu şekilde belirtilmesi zorunlu görülmüştür.

Madde 3. — Maddede Askerî Yüksek İdare Mahkemesi personelinin kimler olduğu sayılmıştır.

Madde 4. — Maddede mahkemenin başkanları, kanunsözcüsü ve üyelerinin mahkemelerin bağımsızlığı ve hâkimlik teminatı esaslarına göre hizmet görecekları teyit ve bu kanunun diğer hükümlerinin bu esasa göre düzenlenmesi kabul edilmiştir.

Madde 5. — Maddede karar organları gösterilmiştir. İçtihatların birleştirilmesi ve birleştirilmiş içtihatların değiştirilmesi görevi Genel Kurula verilmiş olduğundan ayrıca içtihatları birleştirme kurulundan söz edilmemiştir.

Madde 6. — Mahkemenin idari hizmetlerinin, yargı fonksiyonunun gereklerine uygun bir şekilde yürütülmesini sağlamak amacıyla genel sekreterin üyeler arasından atanması öngörülmüştür. İdari nitelikteki hizmetleri dahi yargı görevinin yapılmasını sağlamak amacıyla ilişkin olduğundan ikinci Başkanlığa bağlanmıştır. Dâva dilekçelerinin önincellemeleri ve tebliğ işlemlerinin Genel Sekreterlikçe yapılması öngörüldüğünden yeteri kadar yardımcı personel verileceği, Daireler ve Daireler Kurulunda da yazı ve diğer işleri görececek birer kalem teşkilâtı kurulacağı belirtilmiştir.

Madde 7. — Askerî Yüksek İdare Mahkemesinin asker kişilere ve askerî hizmetlere ilişkin işlem ve eylemlerin yargı denetimini yapacağı göz önünde tutularak üyelerinin Türk Silâhlı Kuvvetlerinde üstün bilgi ve tecrübeli kimseler arasından seçilmeleri öngörülmüştür. Bu nedenle asgari rütbe albay olarak saptanmıştır.

Madde 8. — Üyelerin seçim ve atanmalarında hakimlik teminatı ve askerlik hizmetlerinin gerekleri göz önünde tutulmuştur. Gerek ahlâki gerekse ilmî yeterlik niteliklerinin isabetle saptanması yönünden askerî hâkim sınıfından olan üye adayının Askerî Yüksek İdare Mahkemesinin başkan ve üyelerince, diğerlerinin ise Genelkurmay Başkanınca seçilmeleri gerekli görülmüştür.

Madde 9. — Askerlik gerekleri göz önünde tutularak Başkan, 2 nci Başkan ve Askerî Yüksek İdare Mahkemesi Başkanunsözcüsünün rütbe ve kıdem sıralamasına göre atanmaları saptanmıştır.

Dairelere ayrılma sonucu en kıdemli üye o dairenin başkanı olduğundan ayrıca atanması gereği görülmemiştir.

İkinci Başkanın görevleri daha çok yargısal olduğundan, Başkanunsözcüsü de dâvalarda hukukî yönden düşünce bildireceğinden bunların askerî hâkim sınıfından olmaları gereği açıklanmıştır.

Madde 10. — Askerî Yüksek İdare Mahkemesinin askerî hâkim sınıfından olmıyan üyelerinin aslî görev mahalleri sınıfları kıtaları veya hizmet yerleri üst rütbeye yükselme için kıta hizmeti zorunluluğu veya meslek programları uyarınca başka görevlere atanmaları gerekabilecektir. Diğer yönde Askerî Yüksek İdare Mahkemesindeki görevlerinde de teminat sağlanması elzemdir. Bu nedenle bunların Askerî Yüksek İdare Mahkemesindeki asgari görev süreleri en az üç yıl olarak kabul edilmiştir. Bu süre dolduğu halde zorunluluk olmadıkça üye başka bir göreve tâyin edilmeyebilecektir.

Madde 11. — İşlem ve eylemlerin yargısal denetiminde Kanunsözcülerinin hukukî mütalâa ve tetkiklerinin önemi göz önünde tutularak ilgililerde bu hizmetin gereklerine uygun nitelik ve tecrübe aranmıştır.

Başkanunsözcüsüne görevinde yardımcı olacak Kanunsözcülerini inha yolu ile seçme imkânı sağlanmıştır.

Kanunsözcülerine görevlerinde bağımsızlık ve teminat sağlama bakımından 357 sayılı Kanunun 16 ncı maddesinde hâkim ve savcılık görevlerine tanınan teminat tanınmıştır.

Madde 12. — Askerî Yüksek İdare Mahkemesinde çalıştırılacak subay ve sivil memurlardan hizmet ihtiyaçlarının gereklerine göre nitelik aranması öngörülmüştür.

Madde 13. — Askerî Yüksek İdare Mahkemesinin ve daire başkanlarının mazereti, izinli olması veya boşalması halinde yerine atanma yapılınca kadar hizmetin yürütülmesini sağlamak amacıyla bu madde düzenlenmiştir.

Görev özellikleri göz önünde tutularak ikinci başkan askerî hâkim sınıfından olan Kd. Daire Başkanı, daire başkanları askerî hâkim sınıfından değilse, bu dairelerde en kıdemli üyenin vekâlet etmesi gereği belirtilmiştir.

Başkanunsözcüsüne kâimlerin vekâlet edeceği gösterilmiş, ancak bunlar üye sıfatını haiz olmadıklarından Genel Kurul ve Yüksek Disiplin Kuruluna katılmıyacakları açıklanmıştır.

Madde 14. — Askerî Yüksek İdare Mahkemesinin iş hacmi itibarıyla üç daireden ibaret olması öngörülmüştür.

Her dairenin kadro ve kuruluşu, Türk Silâhlı Kuvvetleri kuruluşlarında hizmetin gereklerine yetecek şekilde düzenlenecektir. Ancak bu kadro bir başkan ve altı üyeden aşağı olmayacaktır.

Mahkemenin başlıca görevleri; işlem ve eylemlerin yargı denetimini yapmaktır. Hizmet gereklerinden başka hukukî bilgi zorunluğu nedeniyle gerek dairelerin teşkilinde gerekse görüşmelerde çoğunluğun askerî hâkim sınıfından olması öngörülmüştür. Denetimde hukuka uygunluğa bilhassa önem verildiği ifade edilmiştir.

Madde 15. — Daire başkanları kıdem ve rütbe esaslarına göre belirlenecek, üyelerin dairelere ayrılması ve dairelerde vukubulacak noksanlıkların diğer dairelerden tamamlanması işleminin bir kurul tarafından yapılması ve bu kurulun Başkanlar Kurulu olması uygun görülmüştür.

Madde 16. — Daireler Kurulunun toplanmasında dairelerin başkan ve üyelerinin tümünün katılması yerine daire başkanları ve üyeleri arasından kıdem sırası ile iki askerî hâkim ile bir subay üyenin katılması yeterli görülmüştür.

Ancak kurula katılacak üyenin mâzaretî halinde yerine aynı nitelikte (askerî hâkim sınıfından olan veya olmıyan) bir diğer üyenin aynı daireden görevlendirilmesi sağlanmıştır.

Toplama ve görüşme sayısı 10 kişi olduğundan oylarda eşitlik halinde başkanın bulunduğu tarafın oyunun geçerliliği belirtilmiştir.

14 ncü maddede belirtilen nedenle toplama ve görüşmelerde çoğunluğun askerî hâkim sınıfından olan üyelerde bulunması öngörülmüştür. Esas hakkındaki kararlarda, ilk toplantıda, 2/3 çoğunluk, bu çoğunluğun sağlanmaması halinde salt çoğunluk kâfi görülmüştür.

Toplantıya katılanların çift sayıda olması halinde çoğunluğun sağlanmasını teminen başkanın bulunduğu tarafın oyunun geçerliliği kabul edilmiştir.

Madde 17. — Bu kanunla Başkanlar Kuruluna verilen görevlerin yapılmasını temin edecek kurulun kimlerden oluşacağı belirtilmiştir.

Madde 18. — Askerî Yüksek İdare Mahkemesi Başkan ve üyelerinin teminat altında görev yapabilmelerini sağlamak yönünden disiplin kovuşturmalarında özel bir kurul teşkil edilmiştir.

Ancak askerî disiplinin korunması ve askerî gerekler nedeniyle disiplin kurulunun kıdemli olan üyelerden oluşması öngörülerek kurula başkanların ve başkanunsözcüsünün katılması sağlanmıştır.

Kurulun görevi ve kararlarının önemi göz önünde tutularak görevlerin veya vekillerin tamamının iştiraki ile toplanması ve kararların oy çokluğu ile olması gereği belirtilmiştir. Kurula sevk edilenler ile bunlardan daha kıdemsiz olan üyelerin kurula katılması sakıncalı görülmüştür. Ancak kurulun üçten az olması halinde Millî Savunma Bakanınca üye sayısının üçe tamamlanması zorunlu görülmüştür. Seçilecek kıdemli subaylar sırf bu iş için görevlendirileceklerinden ve üye sayılmayacaklarından Millî Savunma Bakanınca seçilmelerinde zaruret hâsıl olmuştur.

Başkanunsözcüsüne vekâlet edebilecek başyardımcısı veya kıdemli kanunsözcüsü üye sıfatını haiz olmadığından bu kurula girmesi uygun görülmemiş sadece başkanların vekillerinin kurula katılması sağlanmıştır.

Kurulun yazı işleri, genel sekreterlikçe yürütülecektir.

Madde 19. — Genel Kurulun başkanunsözcüsü dâhil başkan ve üyelerin tamamından oluşacağı, toplanma yeter sayısı ve kanunların oy çokluğu ile alınacağı, oylarda eşitlik hâlinde Başkanın katıldığı tarafın oyunun geçerliliği ve yazı işlerinin Genel Sekreterlikçe yürütüleceği belirtilmektedir.

Madde 20. — Anayasanın 140 nci maddesine eklenen fıkrada belirtildiği gibi asker kişilerle ilgili idari eylem ve işlemlerden doğan uyumsuzluk ve dâvaların Askerî Yüksek İdare Mahkemesinde görüleceği gösterilmiştir.

Asker kişileri ilgilendirecek idari işlem ve eylemlerin tümünün askerî nitelikte olmayacağı da aşikârdır. Bilfarz fakülte veya yüksek okullardan birinde okumakta olan asker kişi (Subay veya askerî öğrenci) hakkında, fakülte veya yüksek okul idaresince idari nitelikte bir karar alınmış olabilir.

Asker kişinin sahibi olduğu bir binanın yıktırılması için yetkili makameca yıkma kararı verilmiş olması da mümkündür.

Bu kabil hallerde dâvanın Askerî Yüksek İdare Mahkemesinde görülmesini gerektirecek neden ve zaruret bulunmadığı aşikârdır.

Askerî Yüksek İdare Mahkemesinin kuruluş nedeni, asker kişiler için özel bir mahkeme teşkili değil, sadece askerî hizmetin yürütülmesi için ilgili kurum ve komutanlıklarca tesis edilmiş işlem ve eylemlerin yargı denetiminde hizmet özelliklerinin de göz önünde tutulmasını sağlamaktır. Bu nedenle, mahkemenin görevi, asker kişileri ilgilendiren ve askerî hizmetin yürütülmesini teminen askerî kuruluşlarca yapılan işlem ve eylemlerle kayıtlanmıştır.

Mahkemenin görevi; Anayasa hükmüne göre, asker kişi ve askerî hizmetle ilgili idari işlem ve eylemlerle kayıtlandırılmıştır. Maddede, kanunun uygulanmasında kimlerin asker kişi sayılacakları açıkça gösterilmiştir. Türk Silâhlı Kuvvetlerinde görevli üniformalı asker kişilerden başka sivil memurların da asker kişi sayılmaları hizmet yönünden zorunlu görülmüştür. Esasen bu husus 1632 sayılı Askerî Ceza Kanununun 3 nci, 353 sayılı Kanunun 11 nci maddesinde kabul edilmiştir.

Askerî hizmetin yürütülmesini teminen alınmış karar ve eylemlerin askerî niteliği göz önünde tutularak bu kişileri ilgilendiren işlem ve eylemlerden, kendileri Türk Silâhlı Kuvvetlerinden ayrılmış olsalar bile görevle ilişkisi korunmuştur.

Madde 21. — İdarenin işlem ve eylemlerine karşı yargı yolunun açık olduğu Anayasa gereğidir.

Kanunlarda ayrı bir yargı merci gösterilmeyen idari eylem ve işlemlerden askerî hizmete ilişkin olan ve asker kişileri ilgilendirenlerden doğan dâvaların, Askerî Yüksek İdare Mahkemesinde görüleceği saptanmıştır.

İdari işlem ve eylemin ne olduğu Anayasanın 114 nci ve 521 sayılı Kanununun 30 ncu maddelerinin gerekçelerinde belirtilmiş ve bugün Danıştayın kararları ile tebellür etmiş olması nedeniyle fazla teferruata girilmemiştir.

İdari işlemlerin iptal sebepleri Danıştay Kanununun 30/A maddesinde olduğu gibi yetki, şekil, sebep, konu ve maksat, olarak gösterilmiştir.

Aynı nitelikteki eylemlerden hukuku muhtel olacak kişilerin açacakları tazminat (tam yargı) dâvalarının da askerî hizmetle yakın ilişkileri sebebiyle Askerî Yüksek İdare Mahkemesinde görülmesi benimsenmiştir.

Disiplin suç ve tecavüzlerinden ötürü özel mevzuatına göre disiplin âmirlerince verilecek disiplin cezalarının idari dâva konusu olamayacağı ve özel kanunlarında hüküm bulunması tabii ise de; maddede açıkça belirtilmesi faydalı görülmüştür.

Adalet mahkemeleri veya askerî mahkemelerde bakılmakta olan bir dâvada, asker kişiyi ilgilendiren ve askerî nitelikteki bir işlemin mânası, şumulü ve hukuka uygunluğunun tâyini anlaşmazlık konusu olabilir. Bu hususta karar vermek yetkisi Askerî Yüksek İdare Mahkemesine olduğundan mahkemelerce bu anlaşmazlığın bir yorum dâvası şeklinde halli beklenecektir.

Madde 22 - 23 - 24 - 25. — Bu maddelerde her dairenin görevi belirtilmiş, 125 nci madde ile dairelerdeki işlerde birbirlerine nazaran nisbetsizlik görülürse belirli konulara ilişkin olmak kaydıyla, bu işlerden bir kısmının diğer bir daireye verilmesi yetkisi Başkanlar Kuruluna tanınmış, göreve ilişkin olması nedeniyle ilgililerin önceden bilgi edinmelerini sağlamak amacı ile de takvim yılı başından önce belirlenmesi ve yayınlanması sağlanmıştır.

Ayrıca şahsi kusur ve iddiasına müstenit olsa dahi asker kişiler aleyhine açılacak tazminat dâvalarının askerî hizmetle yakın ilişkisi nedeniyle A. Y. İ. M. de görülmesi esas benimsenmiştir. Burada görevin tâyininde dâvalının kişiliği ve askerî hizmetlerden mütevellit oluşu kriter olarak alınmıştır.

Madde 26. — Daireler Kurulunun görevleri (5) bent halinde gösterilmiştir.

Madde 27. — Başkanlar Kurulunun görevleri gösterilmiştir.

Madde 28. — Bu maddede A. Y. İ. M. nin başkanları, başkanunsözcüsü ve üyelerine fiillerinin ağırlık derecesine göre verilecek cezalar gösterilmiştir.

Madde 29. — Maddede Genel Kurulun görevleri belirtilmiş bu arada içtihatların birleştirilmesi, ve birleştirilmiş içtihatların değiştirilmesi görevi de bu kurula verilmiştir.

Diğer kanunlarda (Danıştay ve Yargıtay gibi) esas hakkındaki kanunlarda 2/3 çoğunluk şartı aranmakta isede; bu nisbetin sağlanması halinde ikinci toplantıda oy çokluğu ile yetinildiğinden karar alınmasında sürati temin için oy çokluğu ile karar verilmesi esas benimsenmiştir.

Kararların bağlayıcılık niteliği açıkça ifade edilmiştir.

Madde 30. — Maddede Yüksek Disiplin Kurulunun çalışma usulü soruşturmanın yapılma şekli ve cezaya itiraz usulleri saptanmıştır.

Madde 31. — Hâkimlik ve askerlik vekar ve onuruna dokunan veya görev gereklerine uymıyan fiili nedeniyle hâkimlik görevinden çekilmeye davet edilenin, başka bir mahkemede hâkimlik görevi yapmasının sakıncası göz önünde tutularak asli görevi hâkimlik olan üyelerin istifa veya emeklilik suretiyle hizmetten ayrılmaları, diğer sınıf subaylarının ise asli sınıf görevlerine iadeleri öngörülmüştür.

Madde 32. — Yargıtay, Danıştay, Askerî Yargıtay, Yüksek Hâkimler Kurulu ve Sayıştay Başkan ve üyelerinin, Cumhuriyet Başsavcısı Danıştay Başkanunsözcüsü, Askerî Yargıtay Başsavcısı ve kendi üyelerinin görevle ilgili suçlardan ötürü yargılamaları Yüce Divan sıfatıyla Anayasa mahkemesince yapılırken, Anayasanın 147 nci maddesinde, Askerî Yüksek İdare Mahkemesi Başkan ve üyeleri ile Başkanunsözcüsünden bahsedilmemiştir. Bunun nedeni, Anayasa değişikliğinin Meclisteki

birinci müzakeresinde asker kişilerle ilgili idari dâvaların Askerî Yargıtayda kurulacak özel dairede görülmesinin kabul edilmiş olmasıdır. İkinci görüşmede bu gibi dâvaların Anayasanın 140 nci maddesinde değişiklik yapılarak kurulacak Askerî Yüksek İdare Mahkemesinde rüyeti kabul edilmiş, olmasına rağmen buna uygun olarak Anayasanın 147 nci maddesinde değişiklik yapılmamıştır.

Askerî Yüksek İdare Mahkemesinin Yargıtay, Danıştay ve Askerî Yargıtay seviyesinde yüksek mahkeme olduğu kuşkusuzdur. Anayasada değişiklik yapılmaya kadar üyelerinin görevleri ile ilgili suçlarından ötürü özel bir soruşturma usulü benimsenmiş, Genel Kurulun lüzum göstermesi halinde Askerî Yargıtay Başsavcılığınca iddianame tanzimi zorunluğu belirtilmiş yargılamanın Askerî Yargıtay Genel Kurulunda yapılması ve kararının kesinliği öngörülmüştür.

Madde 33. — Askerî yargıya tabi şahsi suçlarından dolayı soruşturma usulü, yukardaki maddede olduğu gibi saptanmış, ancak, bu suçlardan ötürü yargılanmalarının Askerî Yargıtay dairelerinden birinde yapılması benimsenmiştir.

Genel yargıya tabi şahsi suçlarının kovuşturulmasında; diğer yüksek mahkemeler başkan ve üyelerinin şahsi suçlarının kovuşturulması usulüne atıf yapılmıştır.

Madde 34. — Askerlik hizmetinin özellikleri göz önünde tutularak asker kişilerin özlük işleri konusunda tesis edilmiş ve hiyerarşik müracaatla düzeltilmesi mümkün işlemlerden ötürü idari dâva açmadan önce asker kişilerin mertebeler yolu ile ve bağlılığa göre üst makamlara müracaat edilmesi öngörülmektedir. Bu suretle üst mercilerce hatalı işlemlerin düzeltilmesi, dolayısıyla dâva açılmadan ihtilâfın halli imkânları sağlanmak istenmiştir. Madde, ayrıca 521 sayılı Kanunun 69 ve 70 nci maddelerinde öngörülen hususları da kapsamaktadır.

Madde 35. — Belirli bir seviyeden sonra meselâ Genelkurmay Başkanlığı Kuvvet Komutanlıkları ve bakanlıklarca tesis edilmiş işlemlerin hiyerarşik idari denetime tabi tutulması lüzumsuz görüldüğünden bu işlemlere karşı müracaat ihtiyari kılınmıştır.

Bu maddede de Danıştay Kanununun 69 ve 70 nci maddelerinde öngörülen hususlar karşılanmıştır.

Madde 36. — Bu madde, 521 sayılı Kanununun 63 nci maddesi esas alınarak düzenlenmiş ve bünyeye uydurulmuştur.

Madde 37. — Danıştay Kanununun 64 nci maddesine paralel olan bu maddede, dilekçe ve savunmaların en yakın âmirler ile yabancı memleketlerde Silâhlı Kuvvetler Ataşelikleri vasıtası ile de Askerî Yüksek İdare Mahkemesi Başkanlığına gönderilmesi imkânı sağlanmıştır.

Madde 38. — Danıştay Kanununun 65 nci maddesinin birinci fıkrasının paraleli olan bu maddede, 65 nci maddede bulunmayan eylem sözcüğü de eklenerek maddeye daha açık bir mânâ kazandırılmıştır.

Danıştay Kanununun 65 nci maddesinin 2 nci fıkrasının alınmaması nedeni, asker kişilerin toplu halde ve bir dilekçe ile müracaat ve şikâyette bulunmaları İç Hizmet Kanunu ile önlenmiş bulunmasıdır.

Madde 39. — Danıştay Kanununun 66 nci maddesi bünyeye uydurularak bu maddede düzenlenmiştir.

Madde 40. — Danıştay Kanununun 67 nci maddesinden esinlenerek düzenlenen bu maddede, Askerî Yüksek İdare Mahkemesinde temyiz yolu ile tetkikat yapılmadığından Danıştay Kanununun 67 nci maddesi son fıkrası alınmamıştır.

Madde 41. — Bu madde, Danıştay Kanununun 68 nci maddesinden esinlenerek düzenlenmiş ve bünyeye uydurulmuştur. Bilhassa Askerî Yüksek İdari Mahkemesinin görevine giren bir konuda Danıştayda açılan dâvanın görev noktasından reddi halinde otuz gün içinde Askerî Yüksek İdare Mahkemesinde dâva açılması öngörülerek fertlerin başvurma süresini geçirerek mağduriyetlerine mahal verilmemesi öngörülmüştür.

Madde 42. — Danıştay Kanununun 71 nci maddesi esas alınmış ve bünyeye uydurularak madde düzenlenmiştir.

Madde 43. — Danıştay Kanununun 72 nci maddesinden faydalanılmış ve bünyeye uydurulmuştur.

Madde 44. — Danıştay Kanununun 74 nci maddesinden esinlenerek düzenlenmiş olup Askerî Yüksek İdare Mahkemesinde yardımcılık müessesesi öngörülmediği için bu görev Genel Sekreterliğe verilerek bünyeye uygunluk sağlanmıştır.

Madde 45, 46, 47, ve 48. — Bu maddeler, Danıştay Kanununun 75, 76, 77 ve 78 nci maddeleri göz önünde tutularak düzenlenmiştir. Tebliğ safhasındaki işlemlerin Genel Sekreterlikçe yürütülmesi ve dosyaların bu kuruluşta saklanması öngörülmüştür.

Madde 49. — Bu maddenin düzenlenmesinde Danıştay Kanununun 79 nci maddesinden istifade edilmiş, duruşmaların idaresinin kurulda bulunan en kıdemli hâkim üyeye aid olduğu belirtilerek bünyeye uygunluk sağlanmıştır. Başkanın askerî hâkim sınıfından olmaması halinde disiplinin başkanca sağlanması öngörülmüştür.

Madde 50, 51. — Danıştay Kanununun 80 ve 81 nci maddelerinden faydalanılarak düzenlenmiştir.

Madde 52. — Danıştay Kanununun 82 nci maddesinden faydalanılmış, ancak, Türk Silâhlı Kuvvetleri ile ilgili olan hususlarda bilgi ve belge gönderip göndermemek hususunda Genelkurmay Başkanına da yetki tanınmıştır.

Madde 53. — Danıştay Kanununun 83 nci maddesinden faydalanarak düzenlenmiştir.

Madde 54. — Bu madde, Askerî Yüksek İdare Mahkemesinde raportörlüğün üyeler tarafından yapılacağı göz önünde tutularak düzenlenmiştir. Ayrıca askerî disiplin gerekleri göz önünde tutularak kanunsözcülerinin değil Başkanunsözcülüğünün yazılı düşüncesinin alınacağı açıklanmıştır.

Madde 55. — Danıştay Kanununun 87 nci maddesinden istifade edilerek düzenlenmiştir.

Madde 56. — Danıştay Kanununun 88 nci maddesinden faydalanılmış, ayrıca, Danıştay Kanununa da atıf yapılarak uygulamada doğabilecek aksaklıkların önlenmesine çalışılmıştır.

Madde 57. — Danıştay Kanununun 89 nci maddesinden faydalanılarak düzenlenmiştir.

Madde 58. — Danıştay Kanununun 90 nci maddesi göz önünde tutulmuş ayrıca, tasarrufların 20 nci maddesinin ışığı altında bir dâvada tüzüklerin iptalinin istenmesi halinde Askerî Yüksek İdare Mahkemesinin bu tüzüğü iptale yetkili olamayacağı düşünüldüğünden, kanunların Anayasaya aykırılığının bir dâvada ileri sürülmesi ve mahkemece de bu iddianın ciddi görülmesi halinde Anayasa Mahkemesine gönderilmesinde uygulanan usule benzer bir usul ile bu hususun Danıştayca incelenmesini temin edecek hüküm getirilerek ilerde doğması muhtemel ihtilâfların önlenmesi istenmiştir.

Madde 59, 60, 61. — Danıştay Kanununun 91, 92, ve 93 nci maddelerinden faydalanılarak düzenlenmiştir.

Madde 62. — Danıştay Kanununun 94 nci maddesi göz önünde tutulmuş, ancak, son fıkra ile yürütmenin durdurulmasına karar verilen dâvaların öncelikle görülmesi üç ay içinde karar verilmemesi veya yürütmenin yeniden durdurulmasına karar verilmemesi hallerinde yürütmenin durdurulması kararının kendiliğinden kalkacağı esası getirilerek, Danıştayda vâkı olan uygulama aksaklığının önlenmesine çalışılmıştır.

Madde 63, 64, 65. — Danıştay Kanununun 95, 96 ve 97 nci maddelerinden faydalanılarak düzenlenmiştir.

Madde 67, 68, 69, 70. — Danıştay Kanununun 90, 100, 101 ve 102 nci maddelerinden faydalanılarak düzenlenmiştir.

Madde 71. — Bu maddenin birinci fıkrası, Danıştay Kanununun 103 nci maddesi göz önünde tutularak düzenlenmiştir.

Madde 72. — Danıştay Kanununun 104 nci maddesi göz önünde tutularak düzenlenmiştir.

Madde 73. — Bu madde ile Başkanın temsil ve diğer görevleri belirtilmektedir.

Madde 74. — Bu madde ile, ikinci başkanın görevleri belirtilmektedir.

Madde 75. - 76. — Danıştay Kanununun 106 ve 107 nci maddelerinden yararlanılarak düzenlenmiştir.

Madde 77. — Genel Sekretere verilen ödevlerin neler olduğu, bu maddede belirtilmiştir.

Madde 78 - 79. — Danıştay Kanununun 109 ve 110 ncu maddelerinden faydalanılarak düzenlenmiştir.

Madde 80. — Bu madde :

a) Hâkim sınıfından olmayan Başkan ve üyelerin,

1. Yükselme, yaş haddi, sicil işlemleri, emeklilik ve diğer haklar yönünden kendi sınıfından olan emsallerine uygulanan hükümlere yani 926 sayılı Kanuna,

2. Üyelikleri devam ettiği sürece aylıklar bakımından, denizaltıcı ve uçuculara ödenen tazminatlar saklı kalmak şartı ile hemrütbe oldukları askerî hâkimlere uygulanan hükümlere tabi olacaktır.

b) Hâkim sınıfından olan Başkan ve üyelerin; aylık, ödenek, meslekte ilerleme, sicil işlemleri, yaş haddi, emeklilik ve diğer özlük haklar bakımından Askerî Yargıtay Başkan ve üyelerinin tabi oldukları hükümlere tabi olacakları belirtilmiştir. Ancak, Askerî Yüksek İdare Mahkemesi Başkanının, bu görevde kaldığı sürece sicilsiz kalacağı göz önüne alınarak, yükselme işlemlerinde sicil oranı şartı aranmayacağı hükmü getirilmek suretiyle terfi şartı yönünden mağdur edilmemeleri de sağlanmıştır. Ayrıca askerî hâkim sınıfından olan Daire Başkanları ile üyelerin birinci ve ikinci sicil üstlerinin kimler olacağı gösterilerek Anayasa Mahkemesinin 926 sayılı Kanununun 46/F maddesini ilga eden kararında belirtilen gerekçeye dayanılarak Anayasaya uygunluk sağlanmasına çalışılmıştır.

Anayasanın 134 ncu maddesi, askerî hâkimlerin yaş haddi, yükselme ve emekliliklerinin kanunla belli edileceği öngörmektedir. Buna göre, askerî hâkim sınıfı subayların yaş haddi, yükselme ve emekliliklerinin, Askerî Hâkimler ve Savcılar Kanununda belli edilmesi uygun olur. Ancak, Askerî Yargıtay üyeleri ile ilgili hükümlerin, Askerî Yargıtayın Kuruluşu ile ilgili Kanunda da gösterilmesi muhtemel olduğundan Askerî Yargıtay üyelerine atıf yapılarak onlarla paralellik sağlaması ve Askerî Yüksek İdare Mahkemesi üyelerinin de yüksek mahkeme hâkimi olarak Askerî Yargıtay üyeleri ile aynı statüde bulunmalarının temin edilmesine çalışılmıştır.

Madde 81. — Askerî Yüksek İdare Mahkemelerinin subaylık ve hâkimlik sıfatlarının bulunduğu göz önünde tutularak belirli cezalarla mahkûm edilmeleri halinde, görevlerinin kendiliğinden sona ereceği kabul edilmiştir. Bu takdirde, karar, Askerî Ceza Kanunu uyarınca ihraç veya tart işlemlerinin uygulanmasını gerektirmiyorsa, ilgililerin sınıflarına göre 31 nci madde hükümlerine göre işlem tesis edilecektir.

Madde 82. — Mahkeme, kolektif çalışma durumundadır. Üyelerinin mahkemeye uzun süre devam edememeleri görevin yerine getirilmesini engelliyecektir. Sıhhi izin süresi, her rütbede iki yıl, bâzı hastalıklarda üç yıl, görevden doğan kazalarda ise iyileşinceye kadar devam edebilmektedir. Bu kadar uzun bir süre kadroların işgal edilmemesi bakımından hastalığın ve tedavinin uzun süreceğini sağlık kurulu raporu ile tesbiti halinde, görevden alınmalarına Disiplin Kurulunca karar verilme şartı ile imkân sağlanmıştır.

Madde 83. — Yukarıdaki maddelerde yazılı işlemler, idari nitelikte olmaları nedeniyle dâva konusu olabileceklerdir. Ancak, bu dâvalara Daireler Kurulunun bakması ve dâvanın 30 gün içinde açılması uygun görülmüştür.

Madde 84. — Maddede Askerî Yüksek İdare Mahkemesinin başkanları, Başkanunsözcüsü ve üyeleri ile Kanun sözcülerinin ilmî yayın ve araştırmalarda bulunabilecekleri gösterilmiştir.

Madde 85. — Diğer yüksek mahkemelerde olduğu gibi Askerî Yüksek İdare Mahkemesinde de çalışmaya ara verilmesi benimsenmiş, bu süre zarfında âcil işlerin ve yürütmenin durdurulması isteklerinin görülebilmesini teminen nöbetçi bir daire teşkil edilmiştir.

Madde 86. — Madde, dâva müddetleri - Karar düzeltmeleri dâhil - ile cevap sürelerinin çalışmaya ara verme süresi içinde sona ermesi halinde ayrıca bir karara lüzum olmaksızın 13 Eylül kadar uzayacağı gösterilmiştir.

Madde 87. — Danıştayda olduğu gibi, daire ve kurul kararlarının muntazam bir şekilde tasnif edilmesi; Kamu Hukukku ile ilgili yayımların kovuşturulması, mevzuatın tertip ve tasnifi, kitaplığın düzenlenmesi ve gerektiğinde Kararlar Dergisinin yayımlanması gibi hizmetlerin yürütülmesini sağlamak amacı ile bir büro kurulmuştur.

Madde 88. — Tebliğlerin diğer adli evrakta olduğu gibi PTT aracılığıyla yapılacağı, giderlerinin peşin alınacağı ifade edilmiştir.

Madde 89. — İlgili kanunlarda değişiklik yapıldığında ve tarifelerin yeniden düzenlenmesinde Askerî Yüksek İdare Mahkemesinin yüksek derecede bir idari mahkeme olması nedeniyle, Danıştay seviyesinde tutulacağı şüphesizdir. Bu değişikliklerin yapılması ve çeşitli kanunlarda aynı değişiklikler yerine bu madde ile, harclar, yargılama giderleri v. s nin saptanmasında mahkemenin seviyesi gösterilmiştir.

Madde 90. — Bu madde ile, Askerî Yüksek İdare Mahkemesi başkanları, başkanunsözcüsü ve üyelerinin başka görevlerde vazifelendirilmeleri gerekebilecektir. Bu gerek, idare tarafından gösterilebileceği gibi bizzat ilgili tarafından da arzu edilebilecektir.

İdari kadrolarda üyelik hukuku ile çalışmanın doğuracağı sakıncaları önlemek ve üyelik kadrosunun bu sebeple saklı tutulmasına meydan vermemek düşüncesiyle, ilgilinin, üyelik hukundan vazgeçmesi şartı konulmuştur.

Askerî hâkim sınıfından olmıyan başkan ve üyeler için bu halin 3 yıllık hizmet süresinin tamamlanmasından önce söz konusu olabileceği şüphesizdir.

Madde 91. — Bu maddede, iç düzen, çalışma usulleri, tebliğler daire ve kurullarda oyların toplanması, tutulacak defterlerin şekil ve nitelikleri, ilgililerin sorumlulukları, başkan, üye, başkanunsözcüsü ve sözcülerinin merasim ve duruşmalardaki kıyafetleri gibi hususların bir yönetmelikle düzenleneceği belirtilmiştir.

Geçici madde 1. — Bu madde ile, ilk kuruluşun nasıl olacağı üye ve başkanların seçim ve atanma işlemleri düzenlenmiştir.

Geçici madde 2. — Mahkeme yeni kurulmaktadır. Daire ve kurullarda üye yardımcılığı teşkilâtı bulunmaktadır. İlk kuruluş sırasında; işlerin birikmiş olabileceği, yeni teşkilâtlanmanın zorlukları nedeniyle Askerî Yüksek İdare Mahkemesine yeteri kadar üye yardımcısı (Raportör) atanması imkânı sağlanmış ve bunların görevleri belirtilmiştir.

Geçici madde 3. — Askerî Yüksek İdare Mahkemesinin adli ve askerî mahkemelerle ve bilhassa Danıştay ile görev ve hüküm uyumsuzluğu pek çok olacaktır. Halen yürürlükte bulunan mevzuata göre; adliye mahkemeleri ile askerî mahkemeler arasındaki görev uyumsuzlukları, Yargıtay Ceza Genel Kurulunda; idari yargı mercileri arasındaki görev uyumsuzlukları, Danıştay Dâva Daireleri Kurulunda; idari ve askerî yargı mercileri arasındaki hususi hukuka ilişkin uyumsuzluklar, uyumsuzluk mahkemesinde çözümlenmektedir.

Anayasanın 142 nci maddesine uygun bir surette Uyuşmazlık mahkemesi kuruluş ve görev Kanunu çıkarılmamıştır. Askerî Yüksek İdare Mahkemesi kurulması ile anlaşmazlık, bu dört tür yargı mercileri arasında doğabilecektir. Uyuşmazlık Mahkemesinin teşkiline ait 4788 sayılı Kanunda bu esaslara uygun değişiklik yapılınca kadar Uyuşmazlık Mahkemesinin Askerî Yüksek İdare Mahkemesi ile diğer yargı mercileri arasındaki görev ve hüküm uyumsuzluklarını çözümliyeyeceği, bu kabül görüşlere Askerî Yüksek İdare Mahkemesinden seçilecek üyelerin katılacakları gösterilmiştir.

Geçici madde 4. — Askerî Yüksek İdare Mahkemesi Kanunun yürürlüğe girmesi ile idari ve yargı mercilerinde bulunan, yetki ve görev yönünden Askerî Yüksek İdare Mahkemesi Kanunu kapsamına giren dâvalar ve dosyalar hakkında ne gibi işlem yapılacağı bu maddede gösterilmiştir.

Madde 92. — Bu madde ile, asker kişilerle ilgili dâvalara Danıştay 5 ve 10 ncu dairelerinde bakılacağına dair 521 sayılı Kanunun 34 ve 39 ncu maddelerinin ve diğer kanunların bu kanuna aykırı hükümleri yürürlükten kaldırılmaktadır.

Madde 93 - 94. — Bu maddeler, yürürlük ve yürütme maddeleridir.

74 Nolu Geçici Komisyonu raporu

Millet Meclisi

74 Nolu Geçici Komisyonu

Esas No. : 1/621

Karar No. : 2

28 . 4 . 1972

Yüksek Başkanlığa

Askerî Yüksek İdare Mahkemesi kanun tasarısını görüşmek üzere Genel Kurulum 3 . 3 . 1972 tarihli 55 nci Birleşiminde kurulması kabul edilmiş bulunan 74 Nolu Geçici Komisyonumuz ilgili bakanlıklar temsilcilerinin de iştirakiyle tasarıyı tetkik ve müzakere etmiştir.

1961 tarihli Anayasamızın, 1488 sayılı Kanunla değiştirilen 140 nci maddesinin son fıkrası ile, «Askerî kişilerle ilgili idari eylem ve işlemlerin yargı denetimi» ni yapmak üzere bir askerî yüksek idare mahkemesi kurulması öngörülmüştü ve geçici 17 nci madde ile de 1488 sayılı Kanunun yürürlük tarihi olan 20 . 9 . 1971 tarihinden itibaren 6 ay içinde kurulması hükme bağlanmıştı. Bu durum muvacehesinde hazırlanıp Komisyonumuza tevdi buyurulmuş olan tasarının gerekçesinde arz ve izah olunan hususlar prensibolarak kabul edildikten sonra maddelerin tetkikine geçilmiştir.

Tasarının 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 19, 22, 23, 25, 26, 27, 28, 30, 31, 36, 37, 38, 39, 40, 41, 43, 44, 46, 47, 49, 50, 51, 53, 54, 55, 56, 57, 59, 60, 61, 63, 64, 65, 67, 68, 69, 70, 71, 73, 74, 75, 76, 78, 79, 80, 81, 84, 87, 88, 89, 90, 91, geçici 1, 2 ve 3 nci maddeleri ile 92, 93 ve 94 nci maddeler Geçici Komisyonumuzca uygun mütalâa olunarak aynen kabul edilmiştir.

Yüksek Disiplin Kurulunun kuruluşunu gösteren tasarının 18 nci maddesinin 2 nci fıkrasında Kurula sevk edilenler ile bunlardan daha kıdemsiz olan üyelerin görüşmelere katılamıyacağı sonucu kurul ve üye sayısı üçten az olursa Millî Savunma Bakanı tarafından Kurula sevk edilenlerden kıdemli subaylar Kurul üye sayısı 3 e tamamlanır, hükmü getirilmiştir. Millî Savunma Bakanına verilen bu görev Komisyonumuzca Anayasa hukuku yönünden uygun mütalâa olunmuş ve bu konunun Genel Kurulda halledilmesi yerinde görülmüş ve fıkra bu şekilde ve madde yapılan bu değişiklikle Geçici Komisyonumuzca kabul edilmiştir.

Dördüncü bölüm, Askerî Yüksek İdare Mahkemesinin ve organların görevleri başlığındaki (organların) kelimesi dil uyumu kaidesine göre «organlarının» şeklinde düzeltilmiş, Askerî Yüksek İdare Mahkemesinin görevleri matlabı altındaki tasarının 20 nci maddesinin 2 nci satırındaki (Askerî hizmete ilişkin, işlem ve eylemlerden) ibaresine sarahat getirmek ve hangi işlem ve eylemleri tasrih etmek için «Askerî hizmete ilişkin idari eylem ve işlemlerden» şeklinde düzeltilmiş ve madde bu hali ile Geçici Komisyonumuzca kabul edilmiştir.

İdari uyumsuzluklar ve dâvalar matlabı altındaki tasarının 21 nci maddesi, tasarının 20 nci maddesinde yapılan değişikliğe mütenazır olarak ve vahdeti temin etmek gayesi ile aynı şekilde düzeltilerek Geçici Komisyonumuzca kabul edilmiştir.

Üçüncü Dairenin görevleri matlabı altındaki tasarının 24 nci maddesi de keza 20 nci maddede yapılan değişikliğe uygun olarak ve birliği temin etmek gayesiyle aynı şekilde düzeltilmiş, tasarının 24 ve 80 nci maddelerine aidolarak Adalet ve Maliye Bakanlıklarının görüşlerinin Bakanlar Kuruluna intikali için düzenlenmiş olan ve sehven tasarı ile birlikte sunulan ve tasarı metnine ithali kanun tekniği yönünden mümkün olmayan dipnotlar tasarı metninden çıkarılmış ve bilâhara bu notların Başbakanlığın 14 Nisan 1972 tarihli 71 - 1393/3580 sayılı yazısı ile de iadesi istendiğinden bu isteğe Komisyonumuzca uyulmuş olup maddede başkaca bir değişiklik yapılmamış, Komisyonumuzun raporu basıldığında dipnotların (daha önce olduğu gibi değil) metne ithal edilmemesi kararlaştırılmıştır.

Genel Kurulun görevlerini gösteren tasarının 29 ncu maddesinin (d) bendinin 4 ncu fıkrasında yazılı olan (bir aylık) müddet ayların 28, 29, 30 ve 31 çekeceği nazarı itibara alınmış ve bundan neşet edebilecek anlaşmazlıkları önlemek için «otuz gün» olarak düzeltilmiş, 18 nci maddede yapılan değişiklik nazara alınarak mezkûr maddeye (g) fıkrası olarak «18 nci maddenin 2 nci fıkrasının dördüncü cümlesindeki görevi yerine getirmek» ibaresi eklenmiş ve madde bu değişiklik ve ilâve ile Geçici Komisyonumuzca kabul edilmiştir.

Görevle ilgili suçlar matlabı altındaki tasarının 6 nci fıkrası; Yargıtay, Danıştay, Askerî Yargıtay, Yüksek Hâkimler Kurulu ve Sayıştay (Başkan ve üyelerinin, Cumhuriyet Başsavcısı, Danıştay Başkanunsözcüsü, Askerî Yargıtay Başsavcısı ve kendi üyelerinin görevle ilgili suçlardan ötürü yargılanmaları Yüce Divan sıfatıyla Anayasa Mahkemesince yapılırken, Anayasanın 147 nci maddesinde, Askerî Yüksek İdare Mahkemesi Başkan ve üyeleri ile Başkanunsözcüsünden bahsedilmemiştir. Bunun nedeni, Anayasa değişikliğinin Meclisteki birinci müzakeresinde asker kişilerle ilgili idare dâvaların Askerî Yargıtayda kurulacak özel dairede görülmesinin kabul edilmiş olmasıdır. İkinci görüşmede bu gibi dâvaların Anayasanın 140 nci maddesinde değişiklik yapılarak kurulacak Askerî Yüksek İdare Mahkemesinde rüyeti kabul edilmiş olmasına rağmen bunu uygun olarak Anayasanın 147 nci maddesince değişiklik yapılmamıştır. Bunun için de, Anayasanın 140 nci maddesi ile 147 nci maddesi arasında yasama tekniği açısından gerekli hukukî bağlantı ve ahenk tesis edilememiştir.

Ancak, Askerî Yüksek İdare Mahkemesinin Yargıtay, Danıştay ve Askerî Yargıtay seviyesinde Yüksek Mahkeme olduğu kuşkusuzdur. Anayasa koyucu, Askerî Yüksek İdare Mahkemesine ayrı bir kenar başlık ve madde altında değil, «Danıştay» kenar başlığı ve maddesi altında düzenlemiştir. Bu bakımdan Anayasanın 147 nci maddesinde sözü geçen Yüksek Mahkemelerden Danıştay kıyasen, Askerî Yüksek İdare Mahkemesi Başkan ve üyeleri ile Başkanunsözcüsünün de görevleri ile ilgili suçlardan dolay Yüce Divan sıfatıyla Anayasa Mahkemesinde yargılanması Anayasa koyucunun amacına, Anayasanın sistematığına ve Anayasanın bu konuda Yüksek Mahkemeler için öngördüğü usule ters düşeceği kanaatinde olan Geçici Komisyonumuz tasarının 32 nci maddesinin 6 ve 7 fıkralarının aşağıda yazılı olduğu şekilde :

«Soruşturma açılmasına karar verildiği takdirde gerekli soruşturmayı, Askerî Mahkemeler Kuruluş ve Yargılama Usulü Kanununa göre yapmak üzere gizli oyla 3 üye görevlendirilir. Bu kurula, üyelerden en kıdemlisi başkanlık eder. Kurul, askerî savecilerinin soruşturma yetkisine sahiptir.

Soruşturma Kurulu, yaptığı soruşturma sonucunu bir raporla tesbit ederek Genel Kurul Başkanına arz eder.

Genel Kurul son soruşturmanın açılmasına karar verdiği takdirde soruşturma dosyası Askerî Yüksek İdare Mahkemesi Başkanlığı tarafından Yüce Divana sunulmak üzere Cumhuriyet Başsavcılığına gönderilir.

İmzasız, adressiz veya takma adla yapılan ihbar ve şikâyetler işleme konulmaz.»

Düzenlemiş ve madde bu şekli ile Geçici Komisyonumuzca kabul edilmiştir.

Askerî ve genel yargıya tabi suçlar matlabı altındaki tasarının 33 ncu maddesine açıklık getirilmiş, Askerî Yüksek İdare Mahkemesi İkinci Başkanı, Başkanunsözcüsü, Daire Başkanları, ve üyelerin görevle ilgili suçlarını haber alan Başkan konunun, karar ve soruşturma dosyası ile Askerî Yargıtay Başkanlığına tevcih etmesi yerine Genel Kurula intikal ettirmesinin daha uygun olduğu Geçici Komisyonumuzca kabul edilmiş, kurula askerî savecilerin soruşturma yetkisi tanınmıştır. Kurula soruşturmaya karar verildiği takdirde Askerî Yargıtay Başsavcılığına soruşturma dosyasının gönderileceği ve keza metinde Başkanın askerî yargıya tabi şahsi suçlarına ait ihbar ve şikâyetlerin hangi makama yapılacağı derpiş olunmadığından bu husus dikkate alınmış ve ihbar ve şikâyetlerin Millî Savunma Bakanı tarafından Genel Kurula intikal ettirileceği karara bağlanmış, Askerî Yüksek İdare Mahkemesi Başkanı, İkinci Başkanı, Başkanunsözcüsü, Daire başkanları ve üyelerin genel yargıya tabi şahsi suçlarının kovuşturulmasında Yargıtay Başkan ve üyeleriyle Cum-

huriyet Başsavcılarının şahsi suçların kovuşturulmasına ilişkin hükümler karara bağlanmış ve yukarıda arz edilen gerekçelerin ışığı altında madde Geçici Komisyonumuzca yeniden tedvin olunarak kabul edilmiştir.

Mecburi idari müracaat matlabı altındaki tasarınnın 34 neü maddesinin birinci fıkrasına sa- rahat verilmiş, son fıkra olarak da «Müracaatçuya kayıt tarihini ve sayısını gösterir imzalı ve mü- hürülü pulsuz bir alındı kâğıdının verilmesi «böylece müracaatçuya işlerini daha iyi takibedebilme fırsatı verilmiş ve madde bu değişiklik ve ilâve ile Geçici Komisyonumuzca kabul edilmiştir.

İhtiyari müracaat matlabı altındaki tasarınnın 35 neü maddesinde sadece idarece tesis edilmiş idari işlemlerin dâva konusu edilmelerine imkân vermemektedir. Halbuki idarenin yapmaya mec- bur olduğu fakat yapmadığı işlemler de dâva konusu yapılabilmelidir. Bilfarz istifa eden veya emekliliğini istiyen bir kişinin bu isteği hakkında idare işlem tesis etmiyebilir. İlânihiye bekletme- nin sakıncaları açıktır. Danıştay Kanununun 69 neü maddesine paralel bir hükmün maddeye ilâvesi zorunlu görülmüş daha önce 34 neü maddeye ilâve olunmuş bulunan son fıkra da metne ithal edil- miş madde bu gerekçe ve ilâve ile yeniden tedvin edilerek Geçici Komisyonumuzca kabul edilmiştir.

İptal ve tam yargı dâvaları matlabı altındaki tasarınnın 42 neü maddesinde; ilgililer, haklarını ihlâl eden bir işlem dolayısıyla Askerî Yüksek İdare Mahkemesinde iptal ve tam yargı dâvaları- nı birlikte açabilecekleri gibi, ilk önce iptal dâvası açarak bu dâva üzerine işlemin iptali halin- de bu husustaki kararın tebliği tarihinden 90 gün içinde tam yargı dâvası açabilecekleri hükmü getirilmiştir. Geçici Komisyonumuz doğrudan doğruya tam yargı dâvası açabilmesini de faydalı görerek metne ithal etmiş, işlemin icrası sebebiyle doğan zararlardan dolayı, icra tarihinden itiba- ren 90 gün içinde tam yargı dâvası açabilecekleri de Komisyonumuzca kararlaştırılmış ve madde bu şekilde Geçici Komisyonumuzca kabul edilmiştir. İlk inceleme üzerine verilecek karar başlığı altındaki tasarınnın 45 neü maddesi, Danıştay Kanununun bâzı maddelerinin değiştirilmesi ve bu kanuna bâzı maddeler eklenmesine dair tasarınnın (S. Sayısı 583) 75 No. lu Geçici Komisyonca ka- bul edilen 75 neü maddesine paralel olarak yeniden tanzim edilmiş ve bu hali ile madde Geçici Komisyonumuzca kabul edilmiştir.

Duruşma matlabı altındaki tasarınnın 48 neü maddesinin son fıkrasındaki (bir ay) lık müddet tasarınnın 29 neü maddesinin (d) fıkrasındaki değişikliğe mütenazır olarak «30 gün» olarak düzel- tilmiş ve bu şekli ile madde Geçici Komisyonumuzca kabul edilmiştir.

Dosya dışında inceleme matlabı altındaki tasarınnın 52 neü maddesinin sonuna, 1/612 Esas No. lu Danıştay Kanununun bâzı maddelerinin değışti ilmesine ve bu kanuna bâzı fıkralar eklenmesine dair tasarınnın 71 No. lu Geçici Komisyonun aynı konu ile ilgili maddesinde yaptığı ilâveyi uygun gören Komisyonumuz «şu kadarki görevli daire veya kurul veya kanun sözcüleri tarafından ve- ya idarece gönderilen gizli her türlü belge ve dosyalarla reddi hâkim istemi üzerine reddedilen hâ- kim tarafından bu hususta verilen cevap, taraf veya vekillerine incelettirilemez.» ibaresi mad- deye son fıkra olarak eklenmiş ve bu şekli ile Geçici Komisyonumuzda kabul edilmiştir.

Delillerin tesbiti matlabı altındaki tasarınnın 58 neü maddesinin 6 neü fıkrasında (3 ay), daha önceki yapılan değışikliklere uygun olarak «90 gün» şeklinde düzeltilmiş ve madde bu hali ile Geçici Komisyonumuzca kabul edilmiştir.

Yürütmenin durdurulması matlabı altındaki tasarınnın 62 neü maddesinin son fıkrasındaki (üç ay) lık müddet daha önceki yapılan değışikliklere uygun olarak «90» gün olarak düzeltilmiş ve madde bu hali ile Geçici Komisyonumuzca kabul edilmiştir.

b) Kararın düzeltilmesi başlığı altında tasarınnın 66 neü maddesinin; 1/612 Esas nolu Danış- tay Kanununun bâzı maddelerinin değıştirilmesi ve bu kanuna bâzı fıkralar eklenmesine dair tasarınnın 71 No.lu Geçici Komisyonunun günün ih-tiyaçlarını nazarı itibara alıp 12 neü maddesinde yapılan değışikliğin «Kanunun 45 neü maddesine göre verilen kararların düzeltilmesi işlemi kabul

edilerek dâvaya yeniden bakılması ve esas hakkında karar verilmesi halinde de karar düzeltilmesi isteminde bulunulabilir», hükmü mezkûr madde metnine (c) fıkrasından sonra ilâvesi uygun görülmüş ve madde bu şekilde Geçici Komisyonumuzca kabul edilmiştir.

Yol masrafları ve yevmiyeler matlâbı altında tasarrufların 72 nci maddesinde; 1/612 esas No. lu (S. Sayısı 583) Danıştay kanun tasarısının 71 numaralı Geçici Komisyonca kabul edilen 104 nci maddesine uygun olarak ve Yüksek Askerî İdare Mahkemesi Kanununun 3 nci maddesinin (a) ve (b) bendlerinde sayılan yani Askerî Yüksek İdare Mahkemesi Başkanı, İkinci Başkanı, Başkanmüfettişi, daire başkanları, üyeler, Genel Sekreter, Başkanmüfettişi Başyardımcısı ve kanun sözcülerinin keşif, bilirkişi incelemesi veya delillerin tesbiti için görevlendirilenlere gerçek yol giderleri ile geçen günlerin her biri için net aylık tutarının otuzda biri oranında yevmiye verileceği ve bu yevmiyeler, zorunlu giderleri karşılamazsa, aradaki fark, belgelere dayalı olmak şartıyla ayrıca ödeneceği, ancak bu ödemelerin bu suretle yapılacak ödemelerin yevmiyelerin yüzde ellisini geçemez, hükmününün getirilmesi uygun görülmüş ve madde bu şekli ile Geçici Komisyonumuzca kabul edilmiştir.

Genel Sekreterliğin görevlerini gösteren tasarrufların 77 nci maddesinin 3 nci satırına (Metne sarahat vermek için) idari kelimesinden sonra gelen (Dosya) kelimesi çıkarılmış ve yerine «dosyaların tanzim ve muhafazası» ibaresi eklenmiş ve madde bu düzeltişle Geçici Komisyonumuzca kabul edilmiştir.

Tasarrufların 80 nci maddesindeki dipnot daha önce 24 nci maddede belirtilen gerekçeye uyularak madde metninden çıkarılmıştır.

Sağlık bakımından görevin yerine getirilmemesi halini derpiş eden tasarrufların 82 nci maddesinde; Askerî Yüksek İdare Mahkemesindeki görevini sağlık bakımından (Bir takvim yılı içinde toplam olarak 6 aydan fazla bir süre) yerine getiremeyeceği hükmününün madde metnine ithali muhtemel suiistimalleri ve işlerin aksamasını önlemek gayesi ile getirilmiş ve (Başkanlar Kurulunca karar verilebilir.) ibaresindeki isteğe bağlılık uygun görülmüştür. «verilir.» denilmek suretiyle kesinlik getirilmesi faydalı görüldüğünden madde bu değişikliklerle Geçici Komisyonumuzca kabul edilmiştir.

Dâva hakkı matlâbı altındaki tasarrufların 83 nci maddesinin son satırındaki (iptal dâvası açmaları hakkı) ibaresi «açma hakları» şeklinde dil kuralına uygun olarak düzeltilmiş ve madde bu şekli ile Geçici Komisyonumuzca kabul edilmiştir.

Çalışmaya ara verme matlâbı altındaki tasarrufların 85 nci maddesinin birinci fıkrasında, diğer mahkemelerde olduğu gibi, sehven metinde yazılı olduğu şekilde Temmuz ayının yirmi beşinden itibaren değil «Temmuzun yirmisinden» olarak düzeltilmiş, nöbetçi dairesinin ara verme süresi içinde yapacağı işleri gösteren bir hüküm madde metnine yeni bir fıkra olarak eklenmesi uygun görülmüş ve madde bu değişiklik ve ilâve ile Geçici Komisyonumuzca kabul edilmiştir.

Sürelerin bitmesi matlâbı altındaki tasarrufların 86 nci maddesine 71 No. lu Geçici Komisyonun kabul ettiği Danıştay kanun tasarısının ilgili maddesine atfen «tatil günleri süre hesabına katılır. Şu kadar ki sürenin son günü tatil gününü raslarsa süre tatil gününü izleyen çalışma gününün bitimine kadar uzar.» ibaresi yeni bir fıkra olarak metne ithal edilmiş ve madde bu şekli ile Geçici Komisyonumuzca kabul edilmiştir.

Eski dâvalar hakkında yapılacak işleri gösteren geçici madde 4 ün ikinci fıkrasındaki maddi hatalar ve imlâ yanlışlıkları düzeltilmiş ve madde bu şekli ile Geçici Komisyonumuzca kabul edilmiştir.

Genel Kurulun tasviplerine arz edilmek ve Anayasamızın geçici 17 nci maddesine tevfi kan 6 ay içinde çıkarılması öngörülen kanunlardan olması hasebiyle öncelik ve ivedilikle görüşölmek üzere Yüksek Başkanlığa saygı ile sunulur.

Başkan
Mardin
E. K. Aybar

Sözcü
Bingöl
M. Bilgin

Kâtip
Antalya
H. Akçalıoğlu
İmzada bulunamadı

Kırşehir
C. Eroğlu

Artvin
Söz hakkım mahfuzdur.
N. Budak

Adana
S. Kılıç

Afyon K.
H. Hamamcioğlu

Diyarbakır
S. Savcı

Elâzığ
M. Aytuğ

Giresun
H. İpek

Konya
Söz hakkım mahfuzdur
M. K. İmer

Maras
Z. Kürşad
İmzada bulunamadı.

HÜKÜMETİN TEKLİFİ

Askerî Yüksek İdare Mahkemesi kanunu tasarı

BİRİNCİ BÖLÜM

Askerî Yüksek İdare Mahkemesi

MADDE 1. — Askerî Yüksek İdare Mahkemesi; Türkiye Cumhuriyeti Anayasası ile görevlendirilmiş bağımsız bir yüksek mahkemedir.

Teşkilât

MADDE 2. — Askerî Yüksek İdare Mahkemesinin teşkilâtı Millî Savunma Bakanlığı kuruluş ve kadrolarında gösterilir.

Askerî Yüksek İdare Mahkemesi personeli

MADDE 3. — Askerî Yüksek İdare Mahkemesi personeli şunlardır.

- a) Askerî Yüksek İdare Mahkemesi Başkanı, İkinci Başkanı, Başkanunsözcüsü, Daire Başkanları, üyeler ve Genel Sekreter;
- b) Başkanunsözcüsü Başyardımcısı ve Kanunsözcüleri;
- c) Genel Sekreterlik ve Sekreterlik personeli;
- d) Daire Müdürlüğü, Tasnif ve Yayın Bürosu personeli;
- e) Kadroda gösterilen diğer personel.

Teminat

MADDE 4. — Askerî Yüksek İdare Mahkemesinin Başkanı, İkinci Başkanı, Başkanunsözcüsü, Daire Başkanları ve üyeleri; Askerî Yüksek İdare Mahkemesi hâkimleri olarak Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının sağladığı teminat altında hizmet görürler.

Organlar

MADDE 5. — Askerî Yüksek İdare Mahkemesinin organları şunlardır:

- a) Daireler;
- b) Daireler Kurulu;
- c) Başkanlar Kurulu;
- d) Yüksek Disiplin Kurulu;
- e) Genel Kurul,

Genel Sekreterlik ve kalemler

MADDE 6. — Askerî Yüksek İdare Mahkemesi Başkanlar Kurulunun, hâkim sınıfından olan üyeleri arasından seçeceği bir üye, Askerî Yüksek İdare Mahkemesi Genel Sekreterliği görevini yapar.

Genel Sekreter, İkinci Başkanlığa bağlıdır.

Genel Sekreterliğe yeteri kadar yardımcı personel verilir. Ayrıca Başkanunsözcülüğünde, Daireler Kurulunda ve dairelerde yazı ve sair işlemleri yürütecek birer kalem teşkilâtı kurulur.

74 NOLU GEÇİCİ KOMİSYONUN DEĞİŞTİRİŞİ
Yüksek Askerî İdare Mahkemesi Kanunu Tasarısı

BİRİNCİ BÖLÜM

Askerî Yüksek İdare Mahkemesi

MADDE 1. — Tasarının 1 nci maddesi Geçici Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

Teşkilât

MADDE 2. — Tasarının 2 nci maddesi Geçici Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

Askerî Yüksek İdare Mahkemesi personeli

MADDE 3. — Tasarının 3 ncü maddesi Geçici Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

Teminat

MADDE 4. — Tasarının 4 ncü maddesi Geçici Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

Organlar

MADDE 5. — Tasarının 5 nci maddesi Geçici Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

Genel Sekreterlik ve kalemler

MADDE 6. — Tasarının 6 ncı maddesi Geçici Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

(Hükümetin teklifi)

İKİNCİ BÖLÜM

Askerî Yüksek İdare Mahkemesi üyelerinin nitelikleri seçilmeleri ve atanmaları

Üyelerin nitelikleri

MADDE 7. — Askerî Yüksek İdare Mahkemesinin üyeleri; emsaline nazaran hizmetin gerektirdiği üstün bilgi ve tecrübeye sahip;

- a) General, amiral ve albay rütbesindeki subaylarla,
- b) En az albay rütbesinde birinci sınıf askerî hâkimler arasından seçilirler.

Üyelerin Seçimi

MADDE 8. — Askerî Yüksek İdare Mahkemesinin askerî hâkim sınıfından olan üyeleri, Genel Kurul tarafından üye tamsayısının salt çoğunluğu ile her boş yer için gösterilecek üç aday arasından Cumhurbaşkanınca seçilir.

Hâkim sınıfından olmıyan general ve amiraller ile albaylar Genelkurmay Başkanlığınca her boş yer için gösterilecek üç misli aday arasından Cumhurbaşkanınca seçilir.

Atanma

MADDE 9. — 8 nci maddeye göre seçilen üyeler arasından, rütbe ve kıdem sırasına göre, Askerî Yüksek İdare Mahkemesi Başkanlığına, ikinci Başkanlığına, Başkanunsozcülüğüne ve üyeliklere, Millî Savunma Bakanı ve Başbakanın imzalıyacağı ve Cumhurbaşkanının onaylıyacağı kararname ile atama yapılır.

Atamalar Resmî Gazetede yayınlanır.

Daire üyelerinin en kıdemlileri Daire Başkanlığı görevini yapar.

İkinci Başkan ile Başkanunsozcüsünün askerî hâkim sınıfından olması şarttır.

Görev Süresi

MADDE 10. — Askerî Yüksek İdare Mahkemesinin askerî hâkim sınıfından olmıyan üyelerinin görev süresi en az üç yıldır.

Başkanunsozcüsü Başyardımcısı ve Kanunsozcülerinin nitelikleri ve atanmaları

MADDE 11. — Başkanunsozcüsü Başyardımcılığına ve Kanunsozcülüklüklerine genel atama şartları da dikkate alınarak bu hizmetin gereklerine uygun tecrübe ve nitelikleri haiz askerî hâkimler atanır.

Bu maksatla Başkanunsozcüsü tarafından boş yerlerin üç katı olarak aday gösterilir.

Bu görevde geçen süreler, hâkimlik hizmetinden sayılır.

İdare Personelinin nitelikleri ve atanmaları

MADDE 12. — İdari hizmetlerle ilgili görevlerde çalıştırılacak personelin atanmaları hizmet ihtiyacı ve gereklerine uygun olarak özel kanunlarına göre yapılır.

Başkanlara ve Başkanunsozcüsüne vekâlet

MADDE 13. — Askerî Yüksek İdare Mahkemesi Başkanlığının boşalması, Başkanın izinli olması veya mazereti hallerinde ikinci Başkan; ikinci Başkan da yoksa, en kıdemli Daire Başkanı Başkanına vekâlet eder.

(74 No. lu Geçici Komisyonunun değiştirişi)

İKİNCİ BÖLÜM

Askerî Yüksek İdare Mahkemesi üyelerinin nitelikleri, seçilmeleri ve atanmaları

Üyelerin nitelikleri

MADDE 7. — Tasarının 7 nci maddesi Geçici Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

Üyelerin seçimi

MADDE 8. — Tasarının 8 nci maddesi Geçici Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

Atanma

MADDE 9. — Tasarının 9 ncu maddesi Geçici Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

Görev süresi

MADDE 10. — Tasarının 10 ncu maddesi Geçici Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

Başkanunsözcüsü, Başyardımcısı ve kanunsözcülerinin nitelikleri ve atanmaları

MADDE 11. — Tasarının 11 nci maddesi Geçici Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

İdare personelinin nitelikleri ve atanmaları

MADDE 12. — Tasarının 12 nci maddesi Geçici Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

Başkanlara ve Başkanunsözcüsüne vekâlet

MADDE 13. — Tasarının 13 ncü maddesi Geçici Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

(Hükümetin, teklifi)

İkinci başkanlığın boşalması veya ikinci başkanın izinli olması veya mazereti hallerinde, kendisine üyelik sıfatını haiz en kıdemli askerî hâkim vekâlet eder.

Aynı sebeplerle Daire başkanlıklarına, o dairenin en kıdemli üyesi vekâlet eder.

Başkanunsözcüsüne, Başkanunsözcüsü (Başyardımcısı; Başyardımcının da mazereti hallerinde Kanun sözcülerinden en kıdemlisi vekâlet eder. Ancak bu sıfatla, Genel Kurul ve Yüksek Disiplin Kuruluna katılamaz.

Boşalan Başkan ve üyeliklere bir ay içinde 8 ve 9 ncu maddeler gereğince seçim ve atamalar yapılır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Organların Kuruluşu

Daireler

MADDE 14. — Askerî Yüksek İdare Mahkemesi üç daireye ayrılır.

Her daire, çoğunluk askerî hâkim sınıfından olmak üzere bir başkan 7 üyeden kurulur.

Çoğunluk askerî hâkim sınıfından olmak üzere dairelerde görüşme sayısı beştir. Kararlar çoğunlukla verilir.

Üyelerin dairelere ayrılmaları

MADDE 15. — Üyeler Başkanlar Kurulunun kararı ile dairelere ayrılırlar ve hizmetin icaplarına göre, daireleri aynı suretle değiştirilebilir.

Dairelerde meydana gelecek noksanlar diğer dairelerden üye alınmak suertiyle tamamlanır. Bu üyeler Başkanlar Kurulunun kararı ile önceden saptanır.

Daireler Kurulu

MADDE 16. — Daireler Kurulu, ikinci Başkanın başkanlığında, her dairenin başkan ve üyeleri arasından, en kıdemli ikişer askerî hâkim ile askerî hâkim sınıfından olmayan en kıdemli birer üye olmak üzere 10 kişiden kurulur.

Üyelerden birinin övürü halinde kendi daire ve statüsünden en kıdemli üye kurula katılır.

Daireler kurulunda kararlar oy çokluğu ile verilir.

Oylarda eşitlik halinde başkanın bulunduğu tarafın oyu geçerli sayılır.

Başkanlar Kurulu

MADDE 17. — Başkanlar Kurulu, Askerî Yüksek İdare Mahkemesinin Başkanı ile ikinci Başkan ve daire başkanlarından kurulur. Başkan, ikinci başkan ve daire başkanlarından birinin katılmamaları halinde, vekilleri toplantılarda bulunur.

Başkanunsözcülüğünü ilgilendiren işler ile kurulca lüzum görülen diğer işlerin görüşülmesinde, Başkanunsözcüsü veya katılmaması halinde vekili toplantılara katılır ve oy kullanır.

Kararlar oy çokluğu ile verilir.

Oylarda eşitlik halinde, Başkanın bulunduğu tarafın oyu geçerli sayılır.

Yüksek Disiplin Kurulu

MADDE 18. — Yüksek Disiplin Kurulu, Askerî Yüksek İdare Mahkemesi Başkanı, ikinci Başkanı, Başkanunsözcüsü ve daire başkanlarından kurulur.

(74 No. lu Geçici Komisyonunun değiştirişi)

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Organların kuruluşu

Daireler

MADDE 14. — Tasarının 14 ncü maddesi Geçici Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

Üyelerin dairelere ayrılmaları

MADDE 15. — Tasarının 15 nci maddesi Geçici Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

Daireler Kurulu

MADDE 16. — Tasarının 16 ncı maddesi Geçici Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

Başkanlar Kurulu

MADDE 17. — Tasarının 17 nci maddesi Geçici Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

Yüksek Disiplin Kurulu

MADDE 18. — Yüksek Disiplin Kurulu, Askerî Yüksek İdare Mahkemesi Başkanı, İkinci Başkanı, Başkanunsözcüsü ve daire başkanlarından kuruludur.

(Hükümetin teklifi)

Kurulun toplanma yetersayısı altıdır. Kararlar oyçokluğu ile verilir. Kurula sevk edilenler ile bunlardan daha kıdemsiz olan üyeler görüşmelere katılamaz. Kıdemsiz olanların katılamaması sonucu, kurul ve üye sayısı üçten az olursa, Millî Savunma Bakanı tarafından, Kurula sevk edilenden kıdemli subaylarla Kurul üye sayısı üçe tamamlanır. Oylarda eşitlik halinde Başkanın bulunduğu tarafın oyu geçerli sayılır.

Kurulun yazı işlerini Genel Sekreter yürütür.

Genel Kurul

MADDE 19. — Genel Kurul; Askerî Yüksek İdare Mahkemesi Başkanı, İkinci Başkanı, Başkanensözcüsü, Daire Başkanları ve üyelerin tamamından kurulur.

Bu kanunun 32 ve 33 ncü maddesi gereğince yapılan toplantılara hakkında soruşturma açılma isteminde bulunan üye katılamaz.

Genel Kurul üye tamsayısının beşte dördü ile toplanır.

Kararlar oy çokluğu ile verilir. Oylarda eşitlik halinde Başkanın bulunduğu tarafın oyu geçerli sayılır.

Kurulun yazı işlerini Genel Sekreter yürütür.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Askerî Yüksek İdare Mahkemesinin ve organların görevleri

Askerî Yüksek İdare Mahkemesinin Görevleri

MADDE 20. — Askerî Yüksek İdare Mahkemesi, Türk Ulusu adına, asker kişileri ilgilendiren ve askerî hizmete ilişkin, işlem ve eylemlerden doğan uyuşmazlıkların ilk ve son derece mahkemesi olarak yargı denetimini ve diğer kanunlarda gösterilen görevleri yapar.

Bu kanunun uygulanmasında asker kişiden maksat, Türk Silâhlı Kuvvetlerinde görevli bulunan veya hizmetten ayrılmış olan subay, askerî memur, astsubay, askerî öğrenci, er ve erbaşlar, uzman çavuş ve uzman jandarma çavuşlar ile sivil memurlardır.

İdari uyuşmazlıklar ve dâvalar

MADDE 21. — Askerî kişilerle ilgili olan aşağıda yazılı idari uyuşmazlıklar ve dâvalar doğrudan doğruya ve kesin olarak Askerî Yüksek İdare Mahkemesinde çözümlenir ve karara bağlanır.

a) Yirminci maddede belirtilen asker kişileri ilgilendiren ve askerî hizmete ilişkin işlem ve eylemlerden dolayı; yetki, sebep, şekil, konu ve maksat yönlerinden biri ile hukuka aykırı olduklarından bahsile menfaatleri ihlâl edilenler tarafından açılacak iptal dâvaları, aynı işlem ve eylemlerin haklarını ihlâl etmesi halinde açılacak tam yargı dâvaları. (Disiplin suç ve tecavüzlerinden ötürü disiplin âmirlerince verilen cezalar hariç)

b) Adalet mahkemeleri ile askerî mahkemelerde görülmekte olan bir dâvada, bu dâva ile ilgili askerî nitelikteki bir idari işlemin anlamı veya şümülünün tâyini hususunda çıkacak uyuşmazlıkların halli için mahkeme kararı üzerine açılacak dâvalar,

Birinci Dairenin görevleri

MADDE 22. — Birinci Daire; asker kişilerin atama, yer değiştirme, nasp, sicil, kademe ilerletilmesi, terfi, aylık, yolluk ve kanunlardan doğan hak ve menfaatlerine ilişkin uyuşmazlıkları ve dâvaları çözümler.

(74 No. lu Geçici Komisyonunun değiştirilişi)

Kurulun toplanma yeter sayısı altıdır. Kararlar oy çokluğu ile verilir. Kurula sevk edilenler ile bunlardan daha kıdemsiz olan üyeler görüşmelere katılamaz. Kıdemsiz olanların katılamaması sonucu, Kurul üye sayısı üçten az olursa, konu Genel Kurulda incelenir. Genel Kurulun kararı kesindir.

Kurulun yazı işlerini Genel Sekreter yürütür.

Genel Kurul

MADDE 19. — Tasarının 19 ncu maddesi Geçici Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Askerî Yüksek İdare Mahkemesinin ve organlarının görevleri

Askerî Yüksek İdare Mahkemesinin görevleri

MADDE 20. — Askerî Yüksek İdare Mahkemesi, Türk Ulusu adına, asker kişileri ilgilendiren ve askerî hizmete ilişkin idari eylem ve işlemlerden doğan uyuşmazlıkların ilk ve son derece mahkemesi olarak yargı denetimini ve diğer kanunlarda gösterilen görevleri yapar.

Bu kanunun uygulanmasında asker kişiden maksat, Türk Silâhlı Kuvvetlerinde görevli bulunan veya hizmetten ayrılmış olan subay, askerî memur, astsubay, askerî öğrenci, er ve erbaşlar, uzman çavuş ve uzman jandarma çavuşlar ile sivil memurlardır.

İdari uyuşmazlıklar ve dâvalar

MADDE 21. — Askerî kişilerle ilgili olan aşağıda yazılı idari uyuşmazlıklar ve dâvalar doğrudan doğruya ve kesin olarak Askerî Yüksek İdare Mahkemesinde çözümlenir ve karara bağlanır.

a) Yirminci maddede belirtilen asker kişileri ilgilendiren ve askerî hizmete ilişkin idari eylem ve işlemlerden dolayı; yetki, sebep, şekil, konu ve maksat yönlerinden biri ile hukuka aykırı olduklarından bahsile menfaatleri ihlâl edilenler tarafından açılacak iptal dâvaları, aynı idari eylem ve işlemlerin haklarını ihlâl etmesi halinde açılacak tam yargı dâvaları, (Disiplin suç ve tecavüzlerinden ötürü disiplin âmirlerince verilen cezalar hariç)

b) Adalet mahkemeleri ile askerî mahkemelerde görülmekte olan bir dâvada, bu dâva ile ilgili askerî nitelikteki bir idari işlemin anlamı veya şümulünün tâyini hususunda çıkacak uyuşmazlıkların halli için mahkeme kararı üzerine açılacak dâvalar.

Birinci Dairenin görevleri

MADDE 22. — Tasarının 22 nci maddesi Geçici Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

(Hükümetin teklifi)

İkinci Dairenin görevleri

MADDE 23. — İkinci Daire; asker kişilerin emeklilik, mâlûliyet, istifa, hizmet yükümlülüğü, askerî akademiler ile diğer askerî öğrenci ve yedek subay işlemlerine ilişkin uyuşmazlık ve dâvaları çözümler.

Üçüncü Dairenin görevleri

MADDE 24. — Üçüncü Daire, a) Asker kişileri ilgilendiren ve askerî hizmete ilişkin işlem ve eylemler nedeniyle açılacak tam yargı dâvalarına,

b) Askerî hizmetin ifası dolayısıyla askerî görevin kural ve gereklerine uyulmadığı iddia edilerek üçüncü şahıslar tarafından asker kişilerin aleyhine şahsi kusur isnadı ile açılacak tam yargı dâvalarına,

c) Diğer dairelerin görevleri dışında kalan dâvalara bakar.

Bir kısım işlerin diğer dairelere verilmesi

MADDE 25. — Dairelerin işlerinde, birbirine nazaran nisbetsizlik görülürse, Başkanlar Kurulu kararı ile bir dairenin görevine giren işlerden, belirli konulara ilişkin olanlar diğer daireye verilebilir.

Bu husustaki kararlar Aralık ayı başında verilir. Aynı ay içinde Resmî Gazetede yayınlanır ve yeni takvim yılında uygulanır.

Daireler Kurulunun görevleri

MADDE 26. — Daireler Kurulu asker kişilerin ilgili aşağıda yazılı uyuşmazlıklara ve dâvalara bakar.

a) Birden fazla dairenin görevine taallük eden dâvalar;

b) Askerî Yüksek İdare Mahkemesinin daireleri arasında çıkan görev ve yetki uyuşmazlıkları;

c) Bakanlar Kurulu kararlarına karşı açılan dâvalar;

d) Danıştaydan alınan düşünceler üzerine uygulanan eylem ve işlemler hakkında açılan dâvalar;

e) Askerî Yüksek İdare Mahkemesi Başkanının veya Başkanunsözcüsünün yahut dairelerin prensibe taallük eden hususlarda daireler kurulunda görüşülmesini uygun gördükleri dâvalar,

(e) bendinde yazılı olan yetkinin Başkan tarafından kullanılması, dâvanın açılması sırasında; Başkanunsözcüsü tarafından kullanılması, esas hakkında düşünce verilmeden önce olur.

Bu yetkinin Başkanunsözcüsü tarafından kullanılması halinde, dâva dosyası ilgili dairece ayrıca bir karar verilmesine mahal kalmaksızın Daireler Kuruluna tevdi olunur.

Başkanlar Kurulunun görevleri

MADDE 27. — Başkanlar Kurulu; bu kanunla görevli kılındığı işler ile Askerî Yüksek İdare Mahkemesi Başkanının Kurulda görüşülmesini uygun gördüğü idari işler hakkında gereğine göre, karar verir veya düşüncesini bildirir.

Başkanlar Kurulu, Askerî Yüksek İdare Mahkemesi Başkanının dâveti ile toplanır.

(74 No. lu Geçici Komisyonunun değiştirişi)

İkinci Dairenin görevleri

MADDE 23. — Tasarının 23 ncü maddesi Geçici Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

Üçüncü Dairenin görevleri

MADDE 24. — Üçüncü Daire, a) Asker kişileri ilgilendiren ve askerî hizmete ilişkin idari eylem ve işlemler nedeniyle açılacak tam yargı dâvalarına,

b) Askerî hizmetin ifası dolayısıyla askerî görevin kural ve gereklerine uyulmadığı iddia edilerek üçüncü şahıslar tarafından asker kişileri aleyhine şahsi kusur isnadı ile açılacak tam yargı dâvalarına,

c) Diğer dairelerin görevleri dışında kalan dâvalara bakar.

Bir kısım işlerin diğer dairelere verilmesi

MADDE 25. — Tasarının 25 nci maddesi Geçici Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

Daireler Kurulunun görevleri

MADDE 26. — Tasarının 26 ncı maddesi Geçici Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

Başkanlar Kurulunun görevleri

MADDE 27. — Tasarının 27 ncı maddesi Geçici Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

(Hükümetin teklifi)

Yüksek Disiplin Kurulunun görevleri ve vereceği disiplin cezaları

MADDE 28. — Yüksek Disiplin Kurulu, Askerî Yüksek İdare Mahkemesi Başkanı, İkinci Başkan, Başkanunsözcüsü, daire başkanları ve üyelerinin hâkimlik ve askerlik vekar ve onuruna dokunan, şahsi haysiyet ve itibarını kıran veya görev gereklerine uymıyan davranışlarından dolayı haklarında disiplin kovuşturması yapar ve eylemin ağırlığına göre;

- a) Uyarma
- b) Kınama
- c) Görevden çekilmeye dâvet, işlemlerinden biri uygular.

Genel Kurulun görevleri

MADDE 29. — Genel Kurul, Askerî Yüksek İdare Mahkemesi Başkanının çağrısı üzerine toplanır. Görevleri şunlardır :

- a) Askerî Yüksek İdare Mahkemesinin askerî hâkim sınıfından olan üye adaylarını seçmek,
- b) Gerektiğinde uyuşmazlık mahkemesine üye seçmek,
- c) Yüksek Disiplin Kurulu kararlarına karşı yapılan itirazları incelemek ve karara bağlamak.
- d) Dairelerin veya daireler kurulunun kendi kararları veya ayrı ayrı verdikleri kararlar arasında aykırılık veya uyuşmazlık görüldüğü veya hüt birleştirilmiş içtihatların değiştirilmesi gerekli sayıldığı takdirde, Başkanunsözcüsünün düşüncesi alındıktan sonra işi incelemek ve gerektiğinde, içtihadın birleştirilmesi veya değiştirilmesi hakkında karar vermek.

İçtihatların birleştirilmesi veya birleştirilmiş içtihatların değiştirilmesi, Başkan, konu ile ilgili daire ve Başkanunsözcüsü tarafından istenebilir.

İçtihatların birleştirilmesi, kendini ilgili sayan herhangi bir kimse tarafından da Askerî Yüksek İdare Mahkemesi Başkanlığından istenebilir.

İçtihatları birleştirme kararları gönderildikleri tarihten itibaren bir ay içinde Resmî Gazetede yayınlanır.

Bu kararlara Askerî Yüksek İdare Mahkemesi organları ve idare uymak zorundadır.

- e) 91 nci maddede yazılı içtüzüğü yapmak,
- f) Kanunlarda gösterilen diğer görevleri yapmak.

BEŞİNCİ BÖLÜM

Soruşturma usulü

Disiplin soruşturması

MADDE 30. — Yirmisekizinci maddede yazılı eylem ve tutumları haber alan Askerî Yüksek İdare Mahkemesi Başkanı, konuyu Yüksek Disiplin Kuruluna sevk eder.

Yüksek Disiplin Kurulu lüzum gördüğü takdirde, ilgiliden kıdemli bir üyesini soruşturma yapmakla görevlendirir. Görevlendirilen üye askerî savcıların soruşturma ile ilgili yetkilerine sahiptir.

Bu üye, ilgilinin savunmasını aldıktan sonra yaptığı soruşturma sonucunu bir raporla Kurul Başkanına sunar.

Yüksek Disiplin Kurulu, ilgili hakkında ya soruşturmanın genişletilmesine veya kovuşturmayaya yer olmadığına veya 28 nci maddede yazılı disiplin cezalarından birinin uygulanmasına karar verir.

(74 No. lu Geçici Komisyonunun değişikliği)

Yüksek Disiplin Kurulunun görevleri ve vereceği disiplin cezaları

MADDE 28. — Tasarının 28 nci maddesi Geçici Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

Genel Kurulun görevleri

MADDE 29. — Genel Kurul, Askerî Yüksek İdari Mahkemesi Başkanının çağrısı üzerine toplanır. Görevleri şunlardır :

- a) Askerî Yüksek İdare Mahkemesinin askerî hâkim sınıfından olan üye adaylarını seçmek,
- b) Gerekliğinde uyuşmazlık mahkemesine üye seçmek,
- c) Yüksek Disiplin Kurulu kararlarına karşı yapılan itirazları incelemek ve karara bağlamak,
- d) Dairelerin veya Daireler Kurulunun kendi kararları veya ayrı ayrı verdikleri kararlar arasında aykırılık veya uyuşmazlık görüldüğü veyahut birleştirilmiş içtihatların değiştirilmesi gerekli sayıldığı takdirde, Başkanun sözcüsünün düşüncesi alındıktan sonra işi incelemek ve gerektiğinde, içtihadın birleştirilmesi veya değiştirilmesi hakkında karar vermek.

İçtihatların birleştirilmesi veya birleştirilmiş içtihatların değiştirilmesi, Başkan konu ile ilgili daire ve Başkanun sözcüsü tarafından istenebilir.

İçtihatları birleştirme kararları gönderildikleri tarihten itibaren 30 gün içinde Resmî Gazetede yayınlanır.

Bu kararlara Askerî Yüksek İdare Mahkemesi organları ve idare uymak zorundadır.

- e) 91 nci maddede yazılı içtüzüğü yapmak,
- f) Kanunlarda gösterilen diğer görevleri yapmak,
- g) 18 nci maddenin 2 nci fıkrasının dördüncü cümlesindeki görevi yerine getirmek.

BEŞİNCİ BÖLÜM

Soruşturma usulü

Disiplin soruşturması

MADDE 30. — Tasarının 30 ncu maddesi Geçici Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

(Hükümetin teklifi)

Bu cezalara karşı ilgili, tebliğ tarihinden itibaren onbeş gün içinde Genel Kurula itiraz edebilir. Genel Kurul, kararı onamadığı takdirde, kararı ya kaldırır, ya değiştirir veya soruşturmanın genişletilmesi için dosyayı Yüksek Disiplin Kuruluna gönderir.

Genel Kurulun kararları kesindir.

Görevden çekilmeye davet cezasının sonucu

MADDE 31. — Görevden çekilmeye davet edilen :

a) Askerî hâkim sınıfından ise, işlemin kesinleşmesinden itibaren izinli sayılır. Bir ay içinde emekliliğini istemediği veya istifa etmediği takdirde görevinden çekilmiş sayılarak hakkında Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı Kanunu hükümlerine göre gerekli işlem yapılmak üzere durumu Millî Savunma Bakanlığına bildirilir.

b) Askerî hâkim sınıfından değil ise, işlemin kesinleşmesinden itibaren üyelik durumu kal-kar, Askerî Yüksek İdare Mahkemesi ile ilişkisi kesilir, durumu Genel Kurmay Başkanlığı, Millî Savunma Bakanlığı ve ilgilinin bağlı bulunduğu kuvvet komutanlığına derhal bildirilir.

Görevle ilgili suçlar

MADDE 32. — Askerî Yüksek İdare Mahkemesi İkinci Başkanı, Başkanunsözcüsü, daire başkan-ları, üyeleri ve genel sekreterin görevle ilgili suçlarını, haber alan Başkan, ilgililer hakkında kovuş-turma açılmasına lüzum olup olmadığına karar verilmek üzere konuyu, Genel Kurula intikal et-tirir. (Askerî Yüksek İdare Mahkemesi Başkanının görevle ilgili suçlarına ait ihbar ve şikâyetler, Millî Savunma Bakanı tarafından Genel Kurula intikal ettirilir.)

Genel Kurul, önce soruşturma açılmasına yer olup olmadığının belli edilmesi için bir veya üç üyeyi görevlendirir.

Üye veya üyeler incelemelerini yaptıktan sonra kanaatlerini belirtmeksizin durumu bir ra-porla Genel Kurul Başkanlığına bildirirler.

Bu rapor üzerine Kurulda yapılacak görüşme sonunda, kovuşturmaya yer olmadığına karar verildiği takdirde kararın bir örneği ilgiliye bir örneği de varsa şikâyetle bulunana tebliğ edil-mek üzere Başkanlığa sunulur.

Bu karar kesindir.

Soruşturma açılmasına karar verildiği takdirde, bu karar ve soruşturma dosyası Askerî Yar-gıtay Başkanlığına gönderilir. Askerî Yargıtay Başsavcısı bir iddianame ile dâva dosyasını Askerî Yargıtay Genel Kuruluna verir.

Genel Kurulun kararı kesindir.

Askerî ve genel yargıya tabi suçlar

MADDE 33. — Askerî Yüksek İdare Mahkemesinin Başkanı, İkinci Başkanı, Başkanunsözcüsü, daire başkanları, üyeleri ve genel sekreterinin askerî yargıya tabi suçlarından ötürü yukarıda-ki maddede tesbit edilen usule uygun olarak soruşturma açılmasına karar verildiği takdirde bu karar ve soruşturma dosyası Askerî Yargıtay Başkanlığına tevdi olunur. Askerî Yargıtay Baş-savcısı, bir iddianame ile dâva dosyasını Askerî Yargıtay Başkanlar Kurulunun belli edeceği As-kerî Yargıtay Dairesine verir.

(74 No. lu Geçici Komisyonunun değiştirişi)

Görevden çekilmeye davet cezasının sonucu

MADDE 31. — Tasarının 31 nci maddesi Geçici Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

Görevle ilgili suçlar

MADDE 32. — Askerî Yüksek İdare Mahkemesi ikinci Başkanı, Başkanunsözcüsü, daire başkanları, üyeleri ve genel sekreterin görevle ilgili suçlarını haber alan Başkan, ilgililer hakkında kovuşturma açılmasına lüzum olup olmadığına karar verilmek üzere konuyu, Genel Kurula intikal ettirir. (Askerî Yüksek İdare Mahkemesi Başkanının görevle ilgili suçlarına ait ihbar ve şikâyetler, Millî Savunma Bakanı tarafından Genel Kurula intikal ettirilir.)

Genel Kurul, önce soruşturma açılmasına yer olup olmadığının belli edilmesi için bir veya üç üyeyi görevlendirir.

Üye veya üyeler incelemelerini yaptıktan sonra kanaatlerini belirtmeksizin durumu bir raporla Genel Kurul Başkanlığına bildirirler.

Bu rapor üzerine Kurulda yapılacak görüşme sonunda, kovuşturmaya yer olmadığına karar verildiği takdirde kararın bir örneği ilgiliye, bir örneği de varsa şikâyette bulunana tebliğ edilmek üzere Başkanlığa sunulur.

Bu karar kesindir.

Soruşturma açılmasına karar verildiği takdirde gerekli soruşturmayı, Askerî Mahkemeler Kuruluş ve Yargılama Usulü Kanununa göre yapmak üzere gizli oyla üç üye görevlendirilir. Bu kurula üyelerden en kıdemlisi başkanlık eder. Kurul, askerî savcıların yetkisine sahiptir.

Soruşturma Kurulu, yaptığı soruşturma sonucunu bir raporla tesbit ederek Genel Kurul Başkanına arz eder.

Genel Kurul son soruşturmanın açılmasına karar verdiği takdirde soruşturma dosyası Askerî Yüksek İdare Mahkemesi Başkanlığı tarafından Yüce Divana sunulmak üzere Cumhuriyet Başsavcılığına gönderilir.

İmzasız, adresiz veya takma adla yapılan ihbar ve şikâyetler işleme konulmaz.

Askerî ve genel yargıya tabi suçlar

MADDE 33. — Askerî Yüksek İdare Mahkemesi ikinci Başkanı, Başkanunsözcüsü, Daire Başkanları ve üyelerinin askerî yargıya tabi suçlarını her ne suretle olursa olsun haber alan Başkan, konuyu Genel Kurula intikal ettirir.

Askerî Yüksek İdare Mahkemesi Başkanının askerî yargıya tabi şahsi suçlarına ait ihbar ve şikâyetler Millî Savunma Bakanı tarafından Genel Kurula intikal ettirilir.

(Hükümetin teklifi)

Daire kararına karşı ilgililerce onbeş gün içinde Askerî Yargıtay Daireler Kuru'na nezdinde itiraz edilebilir. İtiraz üzerine verilecek kararlar kesindir.

Genel yargıya tabi suçların kovuşturulmasında Yargıtay Başkan ve üyeleri ile Cumhuriyet Başsavcısının şahsî suçlarının kovuşturulmasına ilişkin hükümler uygulanır.

ALTINCI BÖLÜM

Yargılama usulleri

Mecburi idari müracaat

MADDE 34. — Askerî kişilerin özlük işleri konusunda tesis edilmiş idari işlemlerin kaldırılması, değiştirilmesi veya yeni bir işlem yapılması idari dâva açmak için belli olan süre içinde, mertebeler yoluyla ve bağlılığına göre yetkili üst makamlardan istenmedikçe Askerî Yüksek İdare Mahkemesinde iptal dâvası açılmaz.

Bu takdirde yetkili makamlarca, müracaat tarihinden itibaren nihayet doksan gün içinde cevap verilmez ise istek reddedilmiş sayılır.

İsteğin reddi üzerine veya yazılı bildirim tarihinden itibaren dâva açma süresi işlemeye başlar.

İhtiyari müracaat

MADDE 35. — Kesin işlem, yapmaya yetkili makamlarca tesis edilen idari işlemlerin, kaldırılması, değiştirilmesi veya yeni bir işlem yapılması; işlemi yapmış olan o makamdan idari dâva açmak için belli olan süre içinde istenebilir. Bu müracaat işlemeye başlamış olan dâva açma süresini durdurur.

3 ay içinde cevap verilmez ise istek reddedilmiş sayılır.

İsteğin reddi üzerine dâva açma süresi başlar ve müracaat tarihine kadar geçmiş olan süre de hesaba katılır.

(74 No. lu Geçici Komisyonunun değişikliği)

Soruşturmanın yapılabilmesi için Genel Kurul gizli oyla kendi arasından üç kişilik bir kurul seçer.

Kurula üyelere en kıdemlisi Başkanlık eder.

Kurul askerî savcılarının soruşturma yetkisine sahiptir.

Bu Kurul, yapılan ihbar ve şikâyeti kovuşturmaya değer görmez veya yapılan soruşturmayı kamu dâvasının açılmasını haklı göstermeye yeterli bulmaz ise kovuşturmaya yer olmadığına ve kanuni şartların mevcudolması halinde soruşturmanın geçici olarak tatiline karar verir.

Bu kararlar kesindir.

Kurulca dâva açılmasına karar verildiği takdirde bu karar ve soruşturma dosyası Başkanlıkça Askerî Yargıtay Başsavcılığına gönderilir.

Askerî Yargıtay Başsavcısı bir iddianame ile dâva dosyasını Askerî Yargıtay Başkanlar Kurulunun belli edeceği Askerî Yargıtay Dairesine verir.

Bu Daireye ve temyiz yolu ile inceleme yapacak Daireler Kuruluna soruşturma yapan veya hükmünde bulunan üyeler katılamaz. Bu hallerde Daire veya Daireler Kurulu toplanmazsa noksan üyeler diğer dairelerden tamamlanır.

Hükmü veren Daire, Daireler Kuruluna karşı direnebilir. Direnme üzerine Daireler Kurulunca yeniden verilecek karara uyulması zorunludur.

Askerî Yüksek İdare Mahkemesi Başkanı, İkinci Başkanı, Başkanunsözcüsü, daire başkanları ve üyelerin genel yargıya tabi şahsi suçlarının kovuşturulmasında Yargıtay Başkan ve üyeleri ile Cumhuriyet Başsavcılarının şahsi suçlarının kovuşturulmasına ilişkin hükümler uygulanır.

ALTINCI BÖLÜM

Yargılama usulleri

Mecburi ideri müracaat

MADDE 34. — Askerî kişilerin özlük işleri konusunda kesin karar almaya yetkili olmayanlar makamlarca tesis edilmiş idari işlemlerin kaldırılması, değiştirilmesi veya yeni bir işlem yapılması idari dâva açmak için belli olan süre içinde, mertebeler yoluyla ve bağlılığına göre yetkili üst makamlardan istenmedikçe Askerî Yüksek İdare Mahkemesinde iptal dâvası açılmaz.

Bu takdirde yetkili makamlarca müracaat tarihinden itibaren nihayet doksan gün içinde cevap verilmez ise istek reddedilmiş sayılır.

İsteğin reddi üzerine veya yazılı bildirim tarihinden itibaren dâva açma süresi işlemeye başlar.

Müracaatçıya kayıt tarihi ve sayısını gösterir imzalı ve mühürlü, pulsuz bir alındı kâğıdı verilir.

İhtiyari müracaat

MADDE 35. — Kesin işlem yapmaya yetkili makamlarca tesis edilen idari işlemlerin kaldırılması, değiştirilmesi veya yeni bir işlem yapılması; işlemi yapmış olan makamlardan idari dâva açmak için belli olan süre içinde istenebilir. Bu müracaat işlemeye başlamış olan dâva açma süresini durdurur.

Doksan gün içinde cevap verilmez ise istek reddedilmiş sayılır.

İsteğin reddi üzerine dâva açma süresi başlar ve müracaat tarihine kadar geçmiş olan süre de hesaba katılır.

İlgililer, haklarında idari dâvaya konu olabilecek bir eylem veya işlemin yapılması için idari makamlara başvurabilirler. Bu halde yetkili makamlar en çok doksan gün içinde bir cevap verirler.

(Hükümetin teklifi)

İdari dâvaların açılması

MADDE 36. — Askerî kişilerle ilgili idari eylem ve işlemlere ilişkin idari dâvalar, Askerî Yüksek İdari Mahkemesi Başkanlığına hitaben yazılmış dilekçeler ile açılır. Dilekçeler, Askerî Yüksek İdare Mahkemesi Başkanlığına verilir.

Dilekçelerde :

- a) Tarafların ad ve soyadları ile sınıf ve rütbeleri, dühülü, nasbı, adresleri ve unvanları; varsa vekillerinin veya temsilcilerinin ad ve soyadları ile adresleri ve unvanları;
- b) Dâvanın konusu ve sebepleri ile dayandığı delilleri;
- c) Dâvaya konu olan idari eylem ve işlemin yazılı bildirim tarihi;
- d) Tazminat dâvalarında uyuşmazlık konusu miktar gösterilir.

Dilekçeler ile bunlara ekli evrakın örnekleri karşı taraf sayısından bir fazla olur.

Dilekçelerin verilebileceği diğer yerler

MADDE 37. — Dilekçeler ile savunmalar ve dâvalara ilişkin her türlü evrak, Askerî Yüksek İdare Mahkemesi Başkanlığına gönderilmek üzere en yakın âmirlere, valilik veya kaymakamlıklara ve yabancı memleketlerde, askerî ateşeliklere, Türkiye elçiliklerine veya konsolosluklarına da verilebilir.

Aynı dilekçe ile dâva açılacak haller

MADDE 38. — 20 nci maddede yazılı idari eylem ve işlemler aleyhine ayrı ayrı dâva açılır. Ancak aralarında maddî ve hukukî bakımdan bağluluk varsa, aynı şahsı ilgilendiren birden fazla eylem ve işlemler aleyhine bir dilekçe ile de dâva açılabilir.

Dilekçeler üzerinde uygulanacak işlem

MADDE 39. — Askerî Yüksek İdare Mahkemesi Başkanlığına veya 37 nci maddede yazılı yerlere verilen dilekçelerin harc ile posta ücretleri alındıktan sonra defter kayıtları derhal yapılır ve kayıt tarihi ve sayısı dilekçenin üzerine yazılır. Dâva bu kaydın yapıldığı tarihte açılmış sayılır.

Dâvacılara, kayıt tarihi ve sayısını gösterir imzalı ve mühürlü, pulsuz bir alındı kâğıdı verilir.

37 nci maddede yazılı yerlere verilen dilekçeler, en geç üç gün içinde Askerî Yüksek İdare Mahkemesi Başkanlığına taahhütlü olarak gönderilir. Bu yerlerde harc pulları bulunmadığı takdirde bunlara karşılık alınan paraların miktarı ve alındı kâğıdının tarih ve sayısı dilekçelere yazılır.

(74 No. lu Geçici Komisyonunun değiştirilişi)

Bu süre içinde cevap verilmez ise istek reddedilmiş sayılır. İlgililer doksan günün bitiminden itibaren idari dâva açma süresi içinde Askerî Yüksek İdare Mahkemesinde dâva açabilirler. Dâva açılmıyan haller ile dâvanın doksan günlük süre geçtikten sonra açılması sebebiyle dilekçenin reddi halinde, doksan günlük sürenin bitmesinden sonra cevap verilirse bunun tebliğinden itibaren dâva açma süresi yeniden işlemeye başlar.

Müracaatçıya kayıt tarihi ve sayısını gösterir imzalı ve mühürlü, pulsuz bir ahındı kâğıdı verilir.

İdari dâvaların açılması

MADDE 36. — Tasarının 36 ncı maddesi Geçici Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

Dilekçelerin verilebileceği diğer yerler

MADDE 37. — Tasarının 37 nci maddesi Geçici Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

Aynı dilekçe ile dâva açılabilcek haller

MADDE 38. — Tasarının 38 nci maddesi Geçici Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

Dilekçeler üzerine uygulanacak işlem

MADDE 39. — Tasarının 39 ncu maddesi Geçici Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

(Hükümetin teklifi)

Dâva açma süresi

MADDE 40. — Askerî Yüksek İdare Mahkemesinde dâva açma süresi her çeşit işlemlerde yazılı bildirim tarihinden, kanunlarda ayrı süre gösterilmeyen hallerde, doksan gündür. Adresleri belli olmıyanlara özel kanunlardaki hükümlere göre ilân yolu ile bildirim yapılan hallerde, özel kanunda aksine hüküm bulunmadıkça süre, son ilân tarihinden itibaren onbeş gün sonra başlar.

Kanuna göre ilânı gereken düzenleyici ve genel tasarruflara karşı ilân tarihinden itibaren doksan gün içinde dâva açılabilir. Ancak, bu tasarrufların kendilerine uygulanması üzerine ilgililer dâva açmakta muhtardır.

Görevli olmıyan yerlere başvurma

MADDE 41. — Askerî Yüksek İdare Mahkemesinin görevine giren uyumsuzluklarda, askerî, idari ve adli yargı mercilerine açılan dâvaların görev noktasından reddi halinde, bu husustaki kararların ve bunlara karşı kanun yolları varsa, süresi içinde olmak şartıyla, bu yollara başvurulması üzerine, verilen kararların tebliği tarihinden itibaren otuz gün içinde Askerî Yüksek İdare Mahkemesine dâva açılabilir. Bu mercilere başvurma tarihi, Askerî Yüksek İdare Mahkemesine müracaat tarihi olarak kabul edilir.

İptal ve tam yargı dâvaları

MADDE 42. — İlgililer, haklarını ihlâl eden bir idari işlem dolayısıyla Askerî Yüksek İdare Mahkemesinde iptal ve tam yargı dâvalarını birlikte açabilecekleri gibi, ilk önce iptal dâvası açarak bu dâva üzerine işlemin iptali halinde bu husustaki kararın tebliği tarihinden itibaren doksan gün içinde tam yargı dâvası açabilirler. Bu halde de ilgililerin 35 nci madde uyarınca idareye başvurmak hakları saklıdır.

Doğrudan doğruya tam yargı dâvası açılması

MADDE 43. — İdari eylemlerden hakları ihlâl edilmiş olanların Askerî Yüksek İdare Mahkemesinde dâva açmadan önce, bu eylemleri yazılı bildirim üzerine veya başka suretle öğrendikleri tarihten itibaren bir yıl ve her halde eylem tarihinden itibaren beş yıl içinde yetkili makama başvurarak haklarının yerine getirilmesini istemeleri lâzımdır. Bu isteklerin kısmen veya tamamen reddi halinde bu konudaki işlemin tebliği tarihinden ve doksan gün içinde cevap verilmediği takdirde bu sürenin bittiği tarihten itibaren doksan gün içinde tam yargı dâvası açabilirler.

Dilekçeler üzerinde ilk inceleme

MADDE 44. — Kaydı yapılan dilekçeler, Genel sekreterlikçe;

- a) Görev
 - b) İdari veya yargı mercii tecavüzü,
 - c) Ehliyet,
 - d) Husumet,
 - e) 36 ve 38 nci maddelere uygun olup olmaması,
 - f) Süre aşımı,
- Noktalarından sırası ile incelenir.

(74 No. lu Geçici Komisyonunun değiştirilişi)

Dâva açma süresi

MADDE 40. — Tasarının 40 nci maddesi Geçici Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

Görevli olmayan yerlere başvurma

MADDE 41. — Tasarının 41 nci maddesi Geçici Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

İptal ve tam yargı dâvaları

MADDE 42. — İlgililer, haklarını ihlâl eden bir idari işlem dolayısıyla Askerî Yüksek İdari Mahkemesinde doğrudan doğruya tam yargı dâvası veya iptal ve tam yargı dâvaları ile birlikte açabilecekleri gibi ilk önce iptal dâvası açarak bu dâvanın karara bağlanması üzerine bu husustaki kararın veya kanun yollarına başvurulması halinde verilecek kararın tebliği veya bir işlemin icrası sebebiyle doğan zararlardan dolayı, icra tarihinden itibaren doksan gün içinde tam yargı dâvası açabilirler. Bu halde de ilgililerin 35 nci madde uyarınca idareye başvurma hakları saklıdır.

Doğrudan doğruya tam yargı dâvası açılması

MADDE 43. — Tasarının 43 ncü maddesi Geçici Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

Dilekçeler üzerinde ilk inceleme

MADDE 44. — Tasarının 44 ncü maddesi Geçici Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

(Hükümetin teklifi)

Bu noktalardan kanuna aykırı görülmiyenlerin tebligat işleri yapılır.

Kanuna aykırı görülen dilekçeler, karar verilmek üzere görevli daire veya daireler kuruluna havale olunur. Daire veya daireler kurulunca kanuna aykırı görülmiyen dilekçelerin, tebligat işlemi için Genel Sekreterliğe iadesine karar verilir.

İlk inceleme üzerine verilecek karar

MADDE 45. — Daireler veya daireler kurulu tarafından 44 ncü maddede yazılı noktalardan kanunsuzluk bulunduğu görülürse :

a) a, c, f bentlerinde yazılı hallerde, dâvanın reddine;

b) d, e bentlerinde yazılı hallerde, otuz gün içinde doğru hasım aleyhine dâva açılmak veya 36 ve 38 ncı maddelere uygun şekilde yeniden düzenlemek yahut noksanları tamamlanmak veyahut (c) bendinde yazılı hallerde, ehliyetli şahsın avukat olmıyan vekili tarafından dâvanın açılması takdirinde, otuz gün içinde bizzat veya bir avukat vasıtasıyla dâva açılmak üzere dilekçenin reddine;

c) b, bendinde yazılı halde dilekçenin görevli mercie tevdiine karar verilir.

Dilekçelerin görevli mercie tevdi halinde Askeri Yüksek İdare Mahkemesine başvurma tarihi, mercieine başvurma tarihi olarak kabul edilir.

Dilekçelerin 36 ncı maddeye uygun olmamaları dolayısıyla reddi halinde, yeni dilekçeler için ayrıca harc alınmaz.

Bu madde uyarınca verilen kararlarla ilgili işlemler Genel Sekreterlikçe yürütülür.

Tebliğat ve cevap verme

MADDE 46. — Dâva dilekçelerinin ve eklerinin birer örneği, dâva edilen tarafa ve bu tarafın vereceği savunma, dâvacıya tebliğ olunur.

Dâvacının ikinci dilekçesi dâva edilen tarafa ve bu tarafın vereceği ikinci savunma da dâvacıya tebliğ edilir. Buna karşı dâvacı cevap veremez. Ancak bu savunmada dâvacının cevaplandırılmasını gerektiren hususlar bulunduğu, işin görüşülmesi sırasında anlaşılırsa, dâvacıya bunun için bir mühlet verilir.

Taraflar yapılacak tebliğlere karşı tebliğ tarihinden itibaren otuz gün içinde cevap verebilirler. Bu süre ancak haklı sebeplerin bulunması halinde, taraflardan birinin isteği üzerine, görevli daire veya Daireler Kurulu kararı ile altmış günü geçmemek ve bir defaya mahsus olmak üzere uzatılabilir. Sürenin geçmesinden sonra yapılan uzatma talepleri kabul edilmez.

Taraflar sürenin geçmesinden sonra verecekleri savunmalara veya ikinci dilekçelere dayanarak hak iddia edemezler.

Dâva dosyalarının başkanunsözcülüğüne verilmesi

MADDE 47. — Dilekçeler ve savunmalar alındıktan veya cevap süreleri geçtikten sonra, dâva dosyaları Genel Sekreterlikçe Başkanunsözcülüğüne verilir. Başkanunsözcülüğünün düşüncesi alındıktan sonra dosyalar, görevli Daire veya Daireler Kuruluna Genel Sekreterlik aracılığı ile gönderilir.

(74 No. lu Geçici Komisyonunun değişikliği)

İlk inceleme üzerine verilecek karar

MADDE 45. — Daireler veya daireler kuruluna gelen dilekçelerde 44 nci maddede yazılı noktalardan kanunsuzluk görülürse :

A) (a), (b) ve (f) bentlerinde yazılı hallerde, dâvanın reddine,

B) (d) bendinde yazılı halde, dâva dilekçesinin gerçek hasma tebliğ edilmesine; (e) bendinde yazılı halde bir defaya mahsus olmak üzere otuz gün içinde 36 ve 38 nci maddelere uygun şekilde yeniden düzenlemek veya noksanları tamamlamak yahut (c) bendinde yazılı halde, ehliyetli şahsın avukat olmıyan vekili tarafından açılması takdirinde otuz gün içinde bizzat veya bir avukat vasıtasıyla dâva açılmak üzere dilekçelerin reddine :

C) (b) bendinde yazılı halde dilekçenin görevli mercie tevdiine karar verilir.

Dilekçelerin görevli mercie tevdi halinde Askerî Yüksek İdare Mahkemesine başvurma tarihi mercieine başvurma tarihi olarak kabul edilir.

Dilekçelerin 36 nci maddeye uygun olmamaları dolayısıyla reddi halinde, yeni dilekçeler için ayrıca harc alınmaz.

Bu kararlara karşı düzeltme yoluna başvurulabilir. Bu halde otuz günlük süre bir konudaki kararın tebliği tarihinden itibaren işlemeye başlar.

(B) bendi gereğince reddedilmesi üzerine, yeniden verilen dilekçelerde aynı yanlışlıklar yapıldığı takdirde, dâva reddedilir.

Bu madde uyarınca verilen kararlara ilgili işlemler Genel Sekreterlikçe yürütülür.

Tebliğat ve cevap verme

MADDE 46. — Tasarının 46 nci maddesi Geçici Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

Dâva dosyalarının başkanunsözcülüğüne verilmesi

MADDE 47. — Tasarının 47 nci maddesi Geçici Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

(Hükümetin teklifi)

Duruşma

MADDE 48. — Daireler ve Daireler Kurulunda inceleme, evrak üzerinde yapılır.

İptal dâvalarında ve miktarı onbin lirayı aşan tamyargı dâvalarında taraflardan birinin isteği üzerine duruşma yapılır.

Daireler ve Daireler Kurulu yukardaki kayıtlarla bağlı olmaksızın duruşma yapılmasına kendiliğinden de karar verebilirler.

Davetiyeler duruşma gününden en az bir ay önce taraflara gönderilir.

Duruşmalara ilişkin esaslar

MADDE 49. — Duruşmalar açık olarak yapılır.

Genel ahlâkın veya kamu güvenliğinin kesin olarak gerekli kıldığı hallerde, görevli Daire veya Daireler Kurulu kararı ile duruşmanın bir kısmı veya tamamı gizli olarak yapılır.

Duruşmalarda, ancak tarafların dilekçe ve savunmalarında ileri sürdükleri sebep ve deliller tartışılır.

Duruşmada taraflara ikişer defa söz verilir. Taraflardan yalnız biri gelirse onun açıklamaları dinlenir; hiçbiri gelmezse duruşma açılmaz, inceleme evrak üzerinde yapılır.

Duruşmalarda Kanunsözcüsünün bulunması şarttır. Taraflar dinlendikten sonra Kanunsözcüsü düşüncesini bildirir. Bundan sonra taraflara son olarak ne diyecekleri sorulur ve duruşmaya son verilir.

Duruşmaları, duruşmaya katılan en kıdemli askerî hâkim yürütür.

Duruşmanın inzibatını sağlamak Başkana aittir.

Duruşmalı işlerde kanunsözcülerinin istekleri

MADDE 50. — Duruşmalı işlerde, kanunsözcüleri, keşif, bilirkişi incelemesi veya delil tesbiti yapılmasını yahut işlem dosyasının getirtilmesini istedikleri takdirde bu istekleri görevli Daire veya Daireler Kurulu tarafından kabul edilmezse, işin esası hakkında ayrıca yazılı olarak düşünce bildirirler.

Duruşmalı işlerde karar verilmesi

MADDE 51. — Duruşma yapıldıktan sonra aynı gün, zaruret halinde onbeş gün içinde karar verilmesi lâzımdır.

Ara kararı verilen hallerde bu kararın yerine getirilmesi üzerine dosyalar öncelikle incelenir.

Dosya dışında inceleme

MADDE 52. — Daireler veya Daireler Kurulu, bakmakta oldukları dâvalara ait her çeşit incelemeleri kendiliklerinden yapabilecekleri gibi, tâyin edecekleri süre içinde, lüzum gördükleri evrakın gönderilmesini ve her türlü bilgilerin verilmesini taraflardan ve ilgili diğer yerlerden isteyebilirler. Bu husustaki kararların, ilgililerce, süresi içinde yerine getirilmesi mecburidir. Haklı sebeplerin bulunması halinde bu süre, bir defaya mahsus olmak üzere uzatılabilir.

Taraflardan biri ara kararının icaplarını yerine getirmedeği takdirde bunun verilecek karar üzerindeki etkisi, görevli daire veya kurulca önceden takdir edilir, ara kararında bu husus ayrıca belirtilir.

(74 No. lu Geçici Komisyonunun değiştirişi)

Duruşma

MADDE 48. — Daireler ve Daireler Kurulunda inceleme, evrak üzerinde yapılır.

İptal dâvalarında ve miktarı onbin lirayı aşan tam yargı dâvalarında taraflardan birinin isteği üzerine duruşma yapılır.

Daireler ve daireler kurulu yukardaki kayıtlarla bağlı olmaksızın duruşma yapılmasına kendiliğinden de karar verebilir.

Davetiyeler duruşma gününden en az otuz gün önce taraflara gönderilir.

Duruşmalara ilişkin esaslar

MADDE 49. — Tasarının 49 ncu maddesi Geçici Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

Duruşmalı işlerde kanunsözcülerinin istekleri

MADDE 50. — Tasarının 50 nci maddesi Geçici Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

Duruşmalı işlerde karar verilmesi

MADDE 51. — Tasarının 51 nci maddesi Geçici Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

Dosya dışında inceleme

MADDE 52. — Daireler veya daireler kurulu, bakmakta oldukları dâvalara ait her çeşit incelemeleri kendiliklerinden yapabilecekleri gibi, tâyin edecekleri süre içinde, lüzum gördükleri evrakın gönderilmesini ve her türlü bilgilerin verilmesini taraflardan ve ilgili diğer yerlerden istiyebilirler. Bu husustaki kararların, ilgililerce, süresi içinde yerine getirilmesi mecburidir. Haklı sebeplerin bulunması halinde bu süre, bir defaya mahsus olmak üzere uzatılabilir.

Taraflardan biri ara kararının icaplarını yerine getirmediği takdirde bunun verilecek karar üzerindeki etkisi, görevli daire veya kurulca önceden takdir edilir, ara kararında bu husus ayrıca belirtilir.

(Hükümetin teklifi)

Ancak, istenen bilgi ve belgeler Türkiye Cumhuriyetinin güvenliğine ve yüksek menfaatlerine veya Türkiye Cumhuriyetinin güvenliği ve yüksek menfaatleri ile birlikte yabancı devletlere de ilişkin ise, Başbakan, Genelkurmay Başkanı veya ilgili Bakan gerekçesini bildirmek suretiyle, söz konusu bilgi ve belgeleri vermeyebilir.

Sonradan ibraz olunan evrak ve belgeler

MADDE 53. — Dilekçeler ve savunmalarla birlikte verilmeyen müsbet evrak ve belgeler, bunların vaktinde ibraz edilmelerine imkân bulunmadığına daire veya daireler kurulunca kanaat getirilirse, kabul ve diğer tarafa tebliğ edilir. Bu evrak ve belgeler duruşmada ibraz edilir ve diğer taraf, cevabını hemen verebileceğini beyan eder veya cevap vermeye lüzum görmezse, ayrıca tebliğ yapılmaz.

Dosyaların incelenmesi

MADDE 54. — Daireler ile daireler Kurulunda, üye raportörün açıklamaları dinlendikten ve Başkanunsözcülüğünün yazılı düşüncesi okunduktan sonra işin görüşülmesine geçilir. Konuların aydınlandığında, daire veya kurul karar verince, meseleler sırası ile oya konulur ve karara bağlanır. Oylar en kıdemsiz üyeden başlanmak üzere sıra ile toplanır.

Göreve ve yargılama usulilerine ilişkin meselelerde azlıkta kalanlar, işin esası hakkında oylarını kullanırlar. Azlıkta kalanlar ve muhalefet sebepleri, kararların altına yazılır.

Tutanaklar

MADDE 55. — Daireler ve daireler kurulunda her dâva dosyası için görüşmelere katılan Başkan ve üyeler ile düşünce veren kanunsözcüsünün ve tarafların ad ve soyadlarını incelenen dosya numarasını, kısaca dâva konusunu ve verilen kararın neticesini, çoğunlukta ve azlıkta bulunanları gösteren bir tutanak düzenlenir. Bu tutanaklar görüşmelere katılanlar tarafından aynı toplantıda imzalanır ve dosyalarında saklanır.

Danıştay Kanunu ve Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununun tatbik edileceği haller

MADDE 56. — Bu kanunda aksine hüküm bulunmayan hallerde Danıştay Kanunu ile Hukuk Muhakemeleri Usulü Kanunu hükümleri kıyasen uygulanır.

Askerî Yüksek İdare Mahkemesi Başkan ve üyelerin çekilmesi ve reddi

MADDE 57. — Dâvaya bakmakta olan dairenin Başkan ve üyelerinin reddi istenirse, bunlar hariç tutulmak suretiyle, noksanı o daire üyelerinden tamamlanır. Noksan üyeler, o daireden tamamlanamaz ise Başkanlar Kurulu kararı ile diğer dairelerden alınacak üyelerle tamamlanır.

Ret istemi incelenir ve yerinde görülürse işin esası hakkında karar verilir.

Reddedilenler ikiden fazla ise, bu husus daireler kurulunda incelenir. Kurulca ret isteği kabul olunduğu takdirde dâvanın esası hakkında da karar verilir.

Başkan ve üyelerden ikiden fazlası dâvaya bakmaktan çekinirlerse, daireler kurulunda işin esası tetkik edilerek karara bağlanır.

(74 No. lu Geçici Komisyonunun değiştirilişi)

Ancak, istenen bilgi ve belgeler Türkiye Cumhuriyetinin güvenliğine ve yüksek menfaatlerine veya Türkiye Cumhuriyetinin güvenliği ve yüksek menfaatleri ile birlikte yabancı devletlere de ilişkin ise, Başbakan, Genelkurmay Başkanı veya ilgili Bakan gerekçesini bildirmek suretiyle, söz konusu bilgi ve belgeleri vermiyebilir.

şu kadar ki görevli daire veya kurul veya kanunsözcüleri tarafından getirilen veya idarece gönderilen gizli her türlü belge ve dosyalarla reddi hâkim istemi üzerine reddedilen hâkim tarafından bu hususta verilen cevap, taraf ve vekillerine incelettirilemez.

Sonradan ibraz olunan evrak ve belgeler

MADDE 53. — Tasarının 53 ncü maddesi Geçici Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

Dosyaların incelenmesi

MADDE 54. — Tasarının 54 ncü maddesi Geçici Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

Tutanaklar

MADDE 55. — Tasarının 55 nci maddesi Geçici Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

Danıştay Kanunu ve Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununun tatbik edileceği haller

MADDE 56. — Tasarının 56 ncı maddesi Geçici Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

Askerî Yüksek İdare Mahkemesi Başkan ve üyelerinin çekilmesi ve reddi

MADDE 57. — Tasarının 57 nci maddesi Geçici Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

(Hükümetin teklifi)

Daireler Kurulu Başkanının veya üyelerinden bir kısmının çekilmesi veya reddi halinde noksan üyeler 16 ncı maddenin 2 nci fıkrası hükmüne göre tamamlanır.

Kanunsözcüleri de sebeplerini bildirerek çekilebilecekleri gibi taraflarca da reddedebilirler. Bunların çekilme veya ret sebepleri, dâvaya bakmaya görevli daire veya daireler kurulu tarafından incelenerek karara bağlanır.

Delillerin Tesbiti

MADDE 58. — Taraflar, dâva açtıktan sonra bu dâvalara ilişkin delillerin tesbitini ancak Askerî Yüksek İdare Mahkemesinden isteyebilirler.

Görevli daire ve daireler kurulu, isteği uygun gördüğü takdirde üyelerden birini bu işle görevlendirebileceği gibi, tesbitin mahallî, adlî, idari veya askerî yargı mercilerine yaptırılmasına da karar verebilir.

Delillerin tesbiti istekleri, ivedilikle karara bağlanır.

Askerî Yüksek İdare Mahkemesinde görüşülmekte olan bir dâva sebebiyle idari işlemin dayanacağını teşkil eden tüzüğün ilgili hükümlerinin kanuna aykırılığı görülür veya taraflardan birinin ileri sürdüğü aykırılık iddiasının ciddiliği kanısına varılırsa mahkeme;

a) Dâva sebebi ile uygulanacak tüzük hükümlerini kanuna aykırı görürse, bu yoldaki gerekçeli kararı veya,

b) Taraflardan birinin ileri sürdüğü aykırılık iddiasının ciddi olduğu kanısına varırsa, tarafların bu konudaki iddia ve savunmalarını ve kendisini bu kanıya götüren görüşünü açıklayan kararı,

Dosya muhtevasını mahkemece bu konu ile ilgili görülen tasdikli suretleri ile birlikte Danıştay Başkanlığına gönderir. Danıştay Dâva Daireleri Kurulunun bu konuda vereceği karara kadar dâvayı geri bırakır.

Danıştay işin kendisine gelişinden itibaren nihayet üç ay içinde kararını verir.

Bu süre zarfında karar verilmez ise Askerî Yüksek İdare Mahkemesi kendi kanısına göre iddiayı çözümlü olarak dâvaya yürütür.

Ancak, Danıştayın kararı esas hakkındaki karar verilinceye kadar gelirse buna uyulması zorunludur.

Kararlarda bulunacak hususlar

MADDE 59. — Kararlarda, sırası ile, aşağıdaki hususlar bulunur :

a) Tarafların ve varsa vekillerinin veya temsilcilerinin ad ve soyadları yahut unvanları ve adresleri,

b) Dâvacının ileri sürdüğü maddi vâkaların dayandığı hukukî sebeplerin özeti ve isteğinin sonucu ile dâvanın savunmasının özeti;

c) Başkanunsözcülüğünün düşüncesi;

d) Duruşmalı dâvalarda, duruşma yapıp yapılmadığı ve yapılmış ise hazır bulunan taraflar ve vekil veya temsilcilerinin ad ve soyadları;

e) Kararın dayandığı kanuni ve hukukî sebepler ile gerekçesi ve hüküm;

f) Kararın tarihi ve oy birliği ile veya oy çokluğuyla mı verildiği;

g) Muhakeme masrafları ile vekâlet ücretinin hangi tarafa yükletildiği;

h) Kararı veren Daire veya Daireler Kurulu Başkan ve üyelerinin ad ve soyadları ve imzaları ve varsa ayrışık oyları.

(74 No. lu Geçici Komisyonunun değiştirilişi)

Delillerin tesbiti

MADDE 58. — Taraflar, dâva açtıktan sonra bu dâvalara ilişkin delillerin tesbitini ancak Askerî Yüksek İdare Mahkemesinden isteyebilirler.

Görevli daire ve Daireler Kurulu, isteği uygun gördüğü takdirde üyelere birini bu işle görevlendirebileceği gibi, tesbitin mahallî, adli idari veya askerî yargı mercilerine yaptırılmasına da karar verebilir.

Delillerin tesbiti istekleri, ivedilikle karara bağlanır. Askerî Yüksek İdare Mahkemesinde görüşülmekte olan bir dâva sebebiyle idari işlemin dayanağını teşkil eden tüzüğün ilgili hükümlerinin kanuna aykırılığı görülür veya taraflardan birinin ileri sürdüğü aykırılık iddiasının ciddiliği kanısına varılırsa mahkeme;

a) Dâva sebebi ile uygulanacak tüzük hükümlerini kanuna aykırı görürse, bu yoldaki gerekçeli kararı veya,

b) Taraflardan birinin ileri sürdüğü aykırılık iddiasının ciddi olduğu kanısına varırsa, tarafların bu konudaki iddia ve savunmalarını ve kendisini bu kanıya götüren görüşünü açıklayan kararı,

Dosya muhtevasını mahkemece bu konu ile ilgili görülen tasdikli suretleri ile birlikte Danıştay Başkanlığına gönderir. Danıştay Dâva Daireleri Kurulunun bu konuda vereceği karara kadar dâvayı geri bırakır.

Danıştay işin kendisine gelişinden itibaren nihayet doksan gün içinde kararını verir.

Bu süre zarfında karar verilmez ise Askerî Yüksek İdare Mahkemesi kendi kanısına göre iddiayı çözümliyerek dâvayı yürütür.

Ancak, Danıştayın kararı esas hakkındaki karar verilinceye kadar gelirse buna uyulması zorunludur.

Kararlarda bulunacak hususlar

MADDE 59. — Tasarının 59 ncu maddesi Geçici Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

(Hükümetin teklifi)

İlâmlar

MADDE 60. — Taraflara tebliğ olunacak ilâmlar resmî mühürle mühürlenir ve Daire veya Daireler Kurulu Başkanı veya vekilleri tarafından imzalanır. Bu ilâmlarda muhalefet şerhleri de yazılır.

İlâmların asılları dosyalarında ve tasdikli örnekleri Dairede veya Daireler Kurulunda saklanır.

Tarafların kişilik ve niteliğinde değişiklik

MADDE 61. — Dâva esnasında ölüm veya başka her hangi bir sebeple tarafların kişilik veya niteliğinde değişiklik olursa, dâvayı takip hakkı kendisine geçenin başvurmasına kadar ve gerçek kişilerden olan tarafın ölümü halinde, idare mirasçılar aleyhine takibi yenileninceye kadar dosyanın işleminden kaldırılmasına karar verilir. Yalnız öleni ilgilendiren dâvalara ait dilekçeler iptal olunur.

Dâvacının gösterdiği adrese tebligat yapılamaması halinde, yeni adresini bildirinceye kadar dâva dosyası işleminden kaldırılır.

İşlemden kaldırılan dosyalara ait dâvalarda yürütmenin durdurulmasına karar verilmiş ise, bu kararlar kendiliğinden hükümsüz kalır.

Dosyaların işleminden kaldırılmasına ait kararlar, diğer tarafa tebliğ edilir.

Yürütmenin Durdurulması

MADDE 62. — Askerî Yüksek İdare Mahkemesinde idari dâva açılması ve kanun yollarına başvurulması itiraz olunan idari işlemlerin veya yargı kararının yürütülmesini durdurmaz.

Şu kadarki, Daire ile Daireler Kurulu, taraflardan birinin isteği halinde, teminat karşılığında yürütmenin durdurulmasına karar verebilirler. Ancak, halin icabına göre, iptal dâvalarında yetkili Daire veya Daireler Kurulu teminat aramıyabilir.

İdare ile adli müzaharetten faydalanan kimselerden teminat alınmaz. Taraflar arasında teminata ilişkin olarak çıkan anlaşmazlıklar yürütme hakkında karar veren Daire veya Daireler Kurulunca çözümlenir.

Yürütmenin durdurulmasına karar verilen dâvalar öncelikle görülür. Üç ay içinde yürütmenin durdurulmasına yeniden karar verilmez ise durdurma kararı kendiliğinden ortadan kalkar.

Askerî Yüksek İdare Mahkemesi kararlarının sonuçları

MADDE 63. — Daireler ile Daireler Kurulu kararları kesin olup kesin hükmün bütün hukuki sonuçlarını hâsıl eder. Bu kararlar aleyhine, ancak bu kanunda yazılı kanun yollarına başvurulabilir.

İdare, Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının 132 nci maddesi gereğince, Askerî Yüksek İdare Mahkemesi ilâmlarının icaplarına göre işlem veya eylem tesis etmeye mecburdur.

Tam yargı dâvaları hakkında Askerî Yüksek İdare Mahkemesinden çıkan ilâmlar genel hükümler dairesinde infaz ve icra olunur.

Askerî Yüksek İdare Mahkemesi ilâmlarının icaplarına göre, eylem veya işlem tesis etmiyen idare aleyhine, Askerî Yüksek İdare Mahkemesinde tam yargı dâvası açılabilir.

(74 No. lu Geçici Komisyonunun değiştirişi)

İtâmlar

MADDE 60. — Tasarının 60 ncı maddesi Geçici Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

Tarafların kişilik ve niteliğinde değişiklik

MADDE 61. — Tasarının 61 ncı maddesi Geçici Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

Yürütmenin durdurulması

MADDE 62. — Askerî Yüksek İdare Mahkemesinde idari dâva açılması ve kanun yollarına başvurulması itiraz olunan idari işlemlerin veya yargı kararının yürütülmesini durdurmaz.

Şu kadar ki, daire ve Daireler Kurulu, taraflardan birinin isteği halinde, teminat karşılığında yürütmenin durdurulmasına karar verebilirler. Ancak, halin icabına göre, iptal dâvalarında yetkili daire veya daireler kurulu teminat aramıyabilir.

İdare ile adli müzaharetten faydalanan kimselerden teminat alınmaz. Taraflar arasında teminata ilişkin olarak çıkan anlaşmazlıklar yürütme hakkında karar veren daire veya daireler kurulunca çözümlenir.

Yürütmenin durdurulmasına karar verilen dâvalar öncelikle görülür. 90 gün içinde yürütmenin durdurulmasına yeniden karar verilmez ise durdurma kararı kendiliğinden ortadan kalkar.

Askerî Yüksek İdare Mahkemesi kararlarının sonuçları

MADDE 63. — Tasarının 63 ncü maddesi Geçici Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

(Hükümetin teklifi)

Kanun yolları

a) Yargılamanın iadesi

MADDE 64. — Daireler ile Daireler Kurulundan verilen kararlar hakkında, aşağıda yazılı sebepler dolayısıyla yargılamanın iadesi istenebilir.

a) Zorlayıcı sebepler dolayısıyla veya lehine karar verilen tarafın eyleminden doğan bir sebeple elde edilemeyen bir belgenin, kararın verilmesinden sonra ele geçirilmiş olması;

b) Karara esas olarak alınan belgenin sahteliğine hükmedilmiş veya sahte olduğu, mahkeme veya resmî bir makam huzurunda ikrar olunmuş veya sahtelik hakkındaki hüküm karardan evvel verilmiş olup da yargılamanın iadesini isteyen kimsenin, karar zamanında bundan haberi bulunmamış olması,

c) Karara esas olarak alınan bir ilâm hükmünün kesin hüküm halini alan bir kararla bozularak ortadan kalkması;

d) Bilirkişinin kasıtlı gerçeğe aykırı beyan ve ühbarda bulunduğu, hükümle tahakkuk etmesi,

e) Lehine karar verilen tarafın, karara etkisi olan bir hile kullanmış olması,

f) Vekil veya kanuni temsilci olmıyan kimseler huzuru ile dâvanın görülüp karara bağlanmış bulunması;

g) Çekilmeye mecbur olan Başkan veya üyenin katılması ile karar verilmiş olması;

h) Tarafları ve sebebi aynı olan bir dâva hakkında verilen karara aykırı yeni bir karar verilmesine sebeb olabilecek bir madde yokken, aynı Daire veya diğer Daireler yahut Daireler Kurulu tarafından evvelki ilâmın hükmüne aykırı bir karar verilmiş bulunması.

Muhakemenin iadesinde süre

MADDE 65. — Muhakemenin iadesinde, Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununun süreye ait hükümleri benzetme yolu ile uygulanır.

b) Kararın düzeltilmesi

MADDE 66. — Daireler ile Daireler Kurulundan verilen kararlar hakkında, bir defaya mahsus olmak üzere, ilâmın tebliği tarihinden itibaren onbeş gün içinde aşağıda yazılı sebepler dolayısıyla kararın düzeltilmesi istenebilir.

a) Kararın esasına etkisi olan iddia ve itirazların, kararda karşılanmamış olması;

b) Bir ilâmda birbirine aykırı hükümler bulunması,

c) Kararın usul ve kanuna aykırı bulunması,

Daireler ile Daireler Kurulu, kararın düzeltilmesi dilekçesinde ilâmi sürülen sebeplerle bağlıdır.

Kanun yollarına ilişkin özel hükümler

MADDE 67. — Yargılamanın iadesi ve kararın düzeltilmesi istekleri dilekçe ile yapılır. Bu istekler esas kararı vermiş olan dairede veya Daireler Kurulunda karara bağlanır.

İsteğin ilişkin olduğu konu, diğer bir dairenin görevine girmiş ise, karar bu dairece verilir. 26 ncı maddenin (b) bendi hükmü, yargılamanın iadesinde ve kararın düzeltilmesinde de uygulanır.

(74 No. lu Geçici Komisyonunun değiştirişi)

Kanun yolları

a) Yargılama iadesi

MADDE 64. — Tasarının 64 ncü maddesi Geçici Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

Muhakemenin iadesinde süre

MADDE 65. — Tasarının 65 nci maddesi Geçici Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

b) Kararın düzeltilmesi

MADDE 66. — Daireler ile Daireler Kurulundan verilen kararlar hakkında, bir defaya mahsus olmak üzere, ilânın tebliği tarihinden itibaren onbeş gün içinde aşağıda yazılı sebepler dolayısıyla kararın düzeltilmesi istenebilir.

- a) Kararın esasına etkisi olan iddia ve itirazların, kararda karşılanmamış olması;
- b) Bir ilâmda birbirine aykırı hükümler bulunması,
- c) Kararın usul ve kanuna aykırı bulunması,

Kanunun 45 nci maddesine göre verilen kararların düzeltilmesi işlemi kabul edilerek dâvaya yeniden bakılması ve esas hakkında karar verilmesi halinde de karar düzeltilmesi isteminde bulunulabilir.

Daireler ile Daireler Kurulu, kararın düzeltilmesi dilekçesinde ileri sürülen sebeplerle bağlıdır.

Kanun yollarına ilişkin özel hükümler

MADDE 67. — Tasarının 67 nci maddesi Geçici Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

(Hükümetin teklifi)

Karşı tarafın savunması ve Başkanunsözcülüğünün düşüncesi alındıktan sonra istekler incelenir ve kanunda yazılı sebepler varsa dâvaya bakılarak karar verilir.

Yargılamanın iadesi ve kararın düzeltilmesi istekleri kanunda yazılı sebeplere dayanmıyor ise isteğin reddine karar verilir ve Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununun bu husustaki hükümlerine göre para cezasına da hükmolunur.

Yargılamanın iadesi ve kararın düzeltilmesi isteklerinde duruşma yapılması, görevli daire veya Daireler Kurulunun kararına bağlıdır.

Kanun yollarında yargılama usulü

MADDE 68. — Bu bölümün 64, 65, 66 ve 67 nci maddelerin dışında kalan hükümleri yargılamanın iadesinde ve kararın düzeltilmesinde de uygulanır.

Tavzih

MADDE 69. — Daireler veya Daireler Kurulundan verilen kararlar müphem ise yahut birbirine aykırı hüküm fıkralarını taşıyorsa, taraflardan herbiri kararın tavzihini veya aykırılığın kaldırılmasını isteyebilir.

Tavzih dilekçeleri karşı taraf sayısından bir nüsha fazlası ile verilir.

Kararı vermiş olan daire veya Daireler Kurulu, işi inceler ve lüzum görürse dilekçenin bir nüshasını, tâyin edeceği süre içinde cevap vermek üzere, diğer tarafa tebliğ eder. Cevap iki nüsha olarak verilir. Bunlardan birisi, tavzih veya aykırılığın kaldırılmasını isteyen tarafa gönderilir.

Görevli daire veya Daireler Kurulunun bu husustaki kararı, taraflara tebliğ olunur.

Tavzih veya aykırılığın kaldırılması, kararın yerine getirilmesine kadar istenebilir.

Yanlışlıkların düzeltilmesi

MADDE 70. — İki tarafın adı ve soyadı ile sıfatı ve iddiaları sonucuna ilişkin yanlışlıklar ile hüküm fıkrasındaki hesap yanlışlıklarının düzeltilmesi de istenebilir.

Yukardaki maddenin son fıkrası dışında kalan hükümleri, bu istekler hakkında da uygulanır.

Yanlışlıkların düzeltilmesine karar verilirse keyfiyet ilâmın altına yazılır.

Yargılama masrafları

MADDE 71. — Taraflardan birinin isteği üzerine, Askerî Yüksek İdare Mahkemesinde açtığı dâva dolayısıyla ödediği harc ve posta ücretleri ile bilirkişi incelemeleri, delil tesbiti ve keşif için yaptığı harcamalar ve avukat marifetiyle takibolunan dâvalarda, tarifesine göre avukatlık ücreti haksız çıkan tarafa ve dâvanın kısmen kabulü ve kısmen reddi halinde bu masraflar orantılı olarak taraflara, yükletilir. Dâvadan feragat eden veya dâvayı kabul eden taraf, yargılama masrafları ve avukatlık ücreti bakımından haksız çıkmış sayılır.

Yol masrafları ve yevmiyeler

MADDE 72. — Askerî Yüksek İdare Mahkemesinde görevli personelden keşif, bilirkişi incelemesi veya delillerin tesbiti için görevlendirilenlere, hakiki yol masrafları ve Harcırah Kanunu ile belirli yevmiyeleri verilir.

(74 No. lu Geçici Komisyonunun değiştirişi)

Kanun yollarında yargılama usulü

MADDE 68. — Tasarının 68 nci maddesi Geçici Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

Tavzih

MADDE 69. — Tasarının 69 ncu maddesi Geçici Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

Yanlışlıkların düzeltilmesi

MADDE 70. — Tasarının 70 nci maddesi Geçici Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

Yargılama masrafları

MADDE 71. — Tasarının 71 nci maddesi Geçici Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

Yol masrafları ve yevmiyeler

MADDE 72. — Askeri Yüksek İdare Mahkemesi Kanununun 3 nci maddesinin (a) ve (b) bentlerinde sayılan personelden keşif, bilirkişi incelemesi veya delillerin tesbiti için görevlendirilenlere, gerçek yol giderleri ile geçen günlerin her biri için net aylık tutarlarının otuzda biri oranında yevmiye verilir.

Bu yevmiyeler, zorunlu giderleri karşılamaz ise, aradaki fark, belgelere dayalı olmak şartıyla ayrıca ödenir. Ancak, bu suretle yapılacak ödemeler yevmiyelerin yüzde ellisini geçemez.

(Hükümetin teklifi)

YEDİNCİ BÖLÜM

Askerî Yüksek İdare Mahkemesi Mensuplarının görevleri ve hakları

Askerî Yüksek İdare Mahkemesi Başkanının görevleri

MADDE 73. — Askerî Yüksek İdare Mahkemesi Başkanı, Askerî Yüksek İdare Mahkemesini temsil eder. Mahkemenin genel işleyişinden ve idari yönetiminden sorumludur. Ve ayrıca bu kanunda belirtilen diğer görevleri yapar.

Askerî Yüksek İdare Mahkemesi İkinci Başkanının görevleri

MADDE 74. — Askerî Yüksek İdare Mahkemesi İkinci Başkanı; Başkanın görevlerini yapmasında yardımcı ve yargı hizmetlerinin en iyi şekilde yürütülmesinden sorumlu olup bu kanunda belirtilen diğer görevleri yapar.

Daire başkanlarının görevleri

MADDE 75. — Daire başkanları, dairelerinde görevli bulunanların görevlerine devamlarını, düzenle çalışmalarını, daire işlerinin en verimli bir şekilde yürütülmesini sağlar, görüşmeleri idare eder, dâhil buldukları kurulların toplantılarına katılarak düşünce ve kanaatlerini bildirirler ve oylarını verirler.

Daire başkanları, her takvim yılı sonunda, dairelerindeki işlerin durumu, bunların yürütülmesinde aksaklık varsa sebepleri hakkında Askerî Yüksek İdare Mahkemesi İkinci Başkanına bir rapor verirler ve alınmasını lüzumlu gördükleri tedbirleri bildirirler.

Üyelerin görevleri

MADDE 76. — Üyeler; buldukları Dairelerde Başkanlar, dâhil buldukları kurullarda kurul başkanları tarafından kendilerine verilen dosyaları geciktirmeden inceliyerek görevli Daire veya Kurullara gerekli izahatı verirler, kararları yazarlar, Dairelerin ve üyesi buldukları Kurulların toplantılarına katılırlar, düşünce ve kanaatlerini bildirirler, oylarını verirler ve Daire ile ilgili olmak üzere tevdi edilen diğer işleri yaparlar.

Genel Sekreterliğin görevleri

MADDE 77. — Genel Sekreter, bu kanunun görevli kıldığı işler ile Askerî Yüksek İdare Mahkemesi Başkanının ve İkinci Başkanın vereceği idare ve yazı işlerini yürütür. Kalem ve büro teşkilâtının verimli bir şekilde çalışmalarını idare, dosya karar ve diğer yazı işleriyle tebligat işlerinin gecikmeden düzenli bir şekilde yürütülmesini sağlar.

Başkanunsözcüsünün görevleri

MADDE 78. — Başkanunsözcüsü; dâva dosyalarını uygun göreceği görev ayırımına göre kanunsözcülerine havale eder, düşüncelerinin vaktinde bildirilmesini ve kanunsözcülerinin devamlarını ve intizamla çalışmalarını sağlar. Gelen dosyaların kaydı ve saklanması ile işi bitenlerin ilgili yerlere geciktirilmeden gönderilmesi için gerekli tedbirleri alır.

Başkanunsözcüsü, incelediği dâva dosyaları hakkında düşüncelerini bildirir ve kanunlarla kendisine verilen diğer görevleri de yapar.

(74 No. lu Geçici Komisyonunun değiştirilişi)

YEDİNCİ BÖLÜM

Askerî Yüksek İdare Mahkemesi mensuplarının görevleri ve hakları

Askerî Yüksek İdare Mahkemesi Başkanının görevleri

MADDE 73. — Tasarının 73 ncü maddesi Geçici Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

Askerî Yüksek İdare Mahkemesi İkinci Başkanının görevleri

MADDE 74. — Tasarının 74 ncü maddesi Geçici Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

Daire başkanlarının görevleri

MADDE 75. — Tasarının 75 nci maddesi Geçici Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

Üyelerin görevleri

MADDE 76. — Tasarının 76 ncı maddesi Geçici Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

Genel Sekreterliğin görevleri

MADDE 77. — Genel Sekreter, bu kanunun görevli kıldığı işler ile Askerî Yüksek İdare Mahkemesi Başkanının ve İkinci Başkanının vereceği idare ve yazı işlerini yürütür. Kalem ve büro teşkilâtının verimli bir şekilde çalışmalarını idare, dosyaların tanzim ve muhafazası, karar ve diğer yazı işleriyle tebligat işlerinin geçiktirilmeden düzenli bir şekilde yürütülmesini sağlar.

Başkanunsözcüsünün görevleri

MADDE 78. — Tasarının 78 nci maddesi Geçici Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

(Hükümetin teklifi)

Her takvim yılı sonunda işlerin durumu ve bunların yürütülmesinde aksaklık varsa sebepleri hakkında Askerî Yüksek İdare Mahkemesi Başkanlığına bir rapor verir ve alınmasını lüzumlu gördüğü idari tedbirleri bildirir.

Kanunsözcülerinin Görevleri

MADDE 79. — Kanunsözcüleri; kendilerine havale olunan dâva dosyalarını vaktinde inceliyerek hukukî bakımdan düşüncelerini en geç otuz gün içinde yazılı olarak verirler. Bu süre geçirilirse durumu, sebepleri ile birlikte Başkanunsözcüsü Başyardımcısına bildirirler, kanunsözcülüğü ile ilgili olmak üzere verilen diğer işleri görürler. Kanunsözcüleri, ilgili yerlerden, Askerî Yüksek İdare Mahkemesi Başkanlığı vasıtasıyla her türlü bilgileri isteyebilecekleri gibi işlem dosyalarını da getirebilirler.

Düşüncelerin gerekçeli olması lâzımdır. Kanunsözcüleri, düşüncelerinde tamamen serbestirler. Ancak, çalışma düzeninin korunması ve iş veriminin artırılması için Başkanunsözcülüğünün alacağı tedbirlere uyarlar.

Çeşitli Hükümler

MADDE 80. — Askerî Yüksek İdare Mahkemesinin hâkim sınıfından olmıyan Başkanı ve üyeleri, yükselme, sicil işlemleri, yaş haddi, emeklilik ve diğer haklar yönünden kendi sınıfındaki emsallerine uygulanan hükümlere; hâkim sınıfından olan Başkan ve üyelerinin aylık ve ek göstergeleri, meslekte ilerlemeleri sicil işlemi ve yaş hadleriyle emeklilikleri ve diğer özlük hakları Askerî Yargıtay Başkan ve üyelerinin tabi olduğu hükümlere, tabidirler.

Askerî Yüksek İdare Mahkemesinin Daire Başkanları ve üyelerinin birinci sicil üstü Askerî Yüksek İdare Mahkemesi ikinci Başkanı, ikinci sicil üstü ise, Askerî Yüksek İdare Mahkemesinin Başkanındır.

Askerî hâkim sınıfından olmıyan Başkan ve üyelere bu görevleri süresince hem rütbe oldukları hâkim sınıfından olan üyelere ödenen miktar ve esaslara göre ek göstergeli olarak aylık ödeme yapılır. 17 . 1 . 1963 gün ve 144 sayılı ve 18 . 4 . 1963 gün ve 223 sayılı kanunların hükümleri saklıdır.

Görevin sona ermesi

MADDE 81. — Askerî Yüksek İdare Mahkemesi Başkanı, ikinci Başkanı, Başkanunsözcüsü, Daire Başkanları, üyeleri ve Genel Sekreterinin ağır hapis, kasıtlı bir suçtan dolayı altı ay veya daha fazla hapis cezası yahut kasıtlı olmıyan bir suçtan dolayı bir yıldan fazla hapis cezası ile kesin olarak hüküm giymesi halinde görevi kendiliğinden sona erer.

Kasıtlı olan bir suçtan dolayı altı aydan aşağı hapis cezası ile hüküm giymelerinde, bu suç hâkimliğin vakar ve şerefini bozan veya bu sığata karşı genel saygı ve güveni gideren nitelikte görülürse ilgilinin hâkimlik sıfatının kaldırılmasının gerekip gerekmediğine Yüksek Disiplin Kurulunca karar verilir.

Sağlık bakımından görevin yerine getirilmemesi hali

MADDE 82. — Görevini sağlık bakımından yerine getiremeyeceği tam teşekküllü sağlık kurulu raporu ile tesbit edilenlerin görevden alınmasına Başkanlar Kurulunca karar verilebilir.

(74 No. lu Geçici Komisyonunun değiştirişi)

Kanunsözcülerinin görevleri

MADDE 79. — Tasarının 79 ncu maddesi Geçici Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

Çeşitli hükümler

MADDE 80. — Tasarının 80 nci maddesi Geçici Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

Görevin sona ermesi

MADDE 81. — Tasarının 81 nci maddesi Geçici Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

Sağlık bakımından görevin yerine getirilmemesi hali

MADDE 82. — Askerî Yüksek İdare Mahkemesindeki görevini sağlık bakımından bir takvim yılında toplam olarak altı aydan fazla bir süre yerine getiremeyeceği tabip ve tam teşekküllü sağlık kurulları raporları ile tesbit edilenlerin görevden alınmasına Başkanlar Kurulunca karar verilir.

(Hükümetin teklifi)

Dâva hakkı

MADDE 83. — Yukardaki maddelere göre görevine son verilen ilgililerin bu kararların kendilerine tebliğ tarihinden itibaren otuz gün içinde Genel Kurul nezdinde iptâl dâvası açmaları hakkı vardır.

İlmî araştırmaya ve yayınlarda bulunabilme

MADDE 84. — Askerî Yüksek İdare Mahkemesi Başkanı, İkinci Başkanı, Başkanunsozcüsü, Daire başkanları ve üyeleri ile kanunsozcüleri; ilmî araştırma ve yayınlarda bulunabilirler; davet edildikleri Millî ve Milletlerarası kongre, konferans ve ilmî toplantılara katılabilirler.

Çalışmaya ara verme

MADDE 85. — Barışta Askerî Yüksek İdare Mahkemesi her sene Temmuz ayının yirmibeşinden itibaren Eylül ayının beşine kadar çalışmaya ara verir.

Ara verme süresi içinde çalışmak üzere bir Daire Başkanı ile beş üyeden mürekkep bir nöbetçi daire kurulur. Üyelerden biri Genel Sekreterlik görevini de yapar.

Bu Dairenin başkan ve üyeleri Askerî Yüksek İdare Mahkemesi Başkanı tarafından her yıl sıra ile seçilir.

Ayrıca gereği kadar kanunsozcüsü görevlerine devam ederler.

Sürelerin bitmesi

MADDE 86. — Dâva müddetleri ile 45 nci maddede yazılı sürelerin bitmesi çalışmaya ara verme zamanına raslarsa bu süreler ayrıca bir karar vermeye lüzum kalmaksızın, ara vermenin sona erdiği 6 Eylül'den itibaren yedi gün uzatılmış sayılır.

Tasnif ve yayın bürosu

MADDE 87. — Askerî Yüksek İdare Mahkemesi, Daireler ve Daireler Kurulu tarafından verilen kararların ve mevzuatın tertip ve tasnifini yapmak; kitaplığın düzenlenmesini sağlamak, âmmî hukuku ile ilgili yayınları takibetmek üzere Genel Sekreterliğe bağlı bir büro kurulur.

Tebliğ işleri ve ücretler

MADDE 88. — Askerî Yüksek İdare Mahkemesine ait her türlü tebliğ işleri, Tebliğat Kanunu hükümlerine göre posta, telgraf ve telefon işletmesi aracılığı ile yapılır. Bu suretle yapılacak tebliğlere ait ücretler ilgililer tarafından peşin olarak ödenir.

Yargılama giderleri

MADDE 89. — Askerî Yüksek İdare Mahkemesinde; harçlar, sair yargılama giderlerinin alınmasında ve hükmedilmesinde Danıştay için uygulanan hükümler tatbik olunur.

Bu işleri Genel Sekreterlik yürütür.

(74 No. lu Geçici Komisyonunun değiştirilişi)

Dâva hakkı

MADDE 83. — Yukardaki maddelere göre görevine son verilen ilgililerin bu kararların kendilerine tebliğ tarihinden itibaren otuz gün içinde Genel Kurul nezdinde iptâl dâvası açma hakları vardır.

İlmi araştırma ve yayımlarda bulunabilme

MADDE 84. — Tasarının 84 ncü maddesi Geçici Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

Çalışmaya ara verme

MADDE 85. — Barışta Askerî Yüksek İdare Mahkemesi her sene Temmuz ayının yirmisinden itibaren Eylül ayının beşine kadar çalışmaya ara verir.

Ara verme süresi içinde çalışmak üzere bir daire başkanı ile beş üyeden mürekkep bir nöbetçi daire kurulur. Üyelerden biri Genel Sekreterlik görevini de yapar.

Bu dairenin başkan ve üyeleri Askerî İdare Mahkemesi Başkanı tarafından her yıl sıra ile seçilir.

Ayrıca gereği kadar kanunsözcüsü görevlerine devam ederler. Nöbetçi daire çalışmaya ara verme süresi içinde aşağıda yazılı işleri görür :

- a) Kanunen belli süre içinde karara bağlanması gereken işler,
- b) Yürütmenin durdurulmasına veya delillerin tesbitine ait işler.

Sürelerin bitmesi

MADDE 86. — Dâva müddetleri ile 45 nci maddede yazılı sürelerin bitmesi çalışmaya ara verme zamanına raslarsa bu süreler ayrıca bir karar vermeye lüzum kalmaksızın, ara vermenin sona erdiği 6 Eylül'den itibaren yedi gün uzatılmış sayılır.

Tatil günleri süre hesabına katılır. şu kadar ki sürenin son günü tatil gününe raslarsa süre tatil gününü izliyen çalışma gününün bitimine kadar uzar.

Tasnif ve yayın bürosu

MADDE 87. — Tasarının 87 nci maddesi Geçici Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

Tebliğ işleri ve ücretler

MADDE 88. — Tasarının 88 nci maddesi Geçici Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

Yargılama giderleri

MADDE 89. — Tasarının 89 ncü maddesi Geçici Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

(Hükümetin teklifi)

Üyelik hukukundan vazgeçme

MADDE 90. — Askerî Yüksek İdare Mahkemesi Başkanı, ikinci Başkanı, Başkanun sözcüsü, Daire Başkanları, üyeler ve Genel Sekreterliğin üyelik hukukundan vazgeçmek şartıyla başka bir göreve atanmaları mümkündür.

İçtüzük

MADDE 91. — a) Askerî Yüksek İdare Mahkemesinin iç düzeni, çalışma usulleri, tutulacak defter ve kayıtlar, kullanılacak basılı kâğıtlar, Genel Sekreterlik ile kalem teşkilâtı tasnif ve yayın bürosu personelinin görev ve sorumlulukları,

b) Başkan ve üyeler ile Kanunî sözcülerinin kıyafetlerinin şekli ve bunların giyilme zamanı ve yerleri,

Genel Kurulca düzenlenecek bir içtüzükle tesbit olunur.

İlk kuruluş

GEÇİCİ MADDE 1. — Bu kanunun yürürlüğe girmesini takibeden onbeş gün içinde;

a) Askerî Yüksek İdare Mahkemesi Başkanı, ikinci Başkanı, Başkanun sözcüsü ile subay üye adedinin iki katı kadar aday Genelkurmay Başkanınca,

b) Askerî hâkim üye adedinin iki katı kadar aday da Genelkurmay Personel Başkanı, Kuvvet Komutanları Personel Başkanları, Askerî Yargıtay Başkanı, Genelkurmay Adli Müşaviri, M. S. B. Askerî Adalet Teftiş Kurulu Başkanı, Askerî Adalet İşleri Başkanından oluşan kurulca,

Tesbit edilerek Cumhurbaşkanına sunulur. Cumhurbaşkanı bu adaylar arasından Başkan, ikinci Başkan, Başkanun sözcüsü ve üyeleri seçer. Bu seçimlere göre usulüne uygun atama yapılır.

Üyelerin dairelere ayrılmasını Başkan, ikinci Başkan ve Başkanun sözcüsünden oluşan kurul kararlaştırır. Atamayı takibeden bir ay içinde Askerî Yüksek İdare Mahkemesinin göreve başlaması için gerekli tedbirler alınır.

Raportör

GEÇİCİ MADDE 2. — Askerî Yüksek İdare Mahkemesine yeteri kadar askerî hâkim raportör olarak atanır. Raportörlük kadroları, ihtiyaç kalmadığı yolundaki Genel Kurul kararına kadar muhafaza olunur.

Raportörler, Daire Başkanlarının kendilerine havale ettikleri işleri vaktinde inceliyerek Daire veya Daireler Kuruluna gerekli açıklamaları yaparlar.

Kendi düşünce ve kanaatlerini sözlü ve yazılı olarak bildirirler, karar taslaklarını yazarlar, gerekli tutanakları düzenlerler, Başkanın, ikinci Başkanın ve daire başkanlarının verecekleri diğer görevleri yerine getirirler.

Uyuşmazlık

GEÇİCİ MADDE 3. — Anayasa gereğince, Uyuşmazlık mahkemesi kurulması hakkındaki Kanunda değişiklik yapıncaya kadar, Askerî Yüksek İdare Mahkemesiyle adli, idari ve askerî yargı mercileri arasında çıkacak görev ve hüküm uyuşmazlıkları uyuşmazlık mahkemesinde kesin olarak çözümlenir.

Bu uyuşmazlıkların çözümlenmesinde uyuşmazlık mahkemesi, Yargıtay ve Danıştayın en kıdemli birer üyesi yerine Askerî Yüksek İdare Mahkemesinden seçilecek iki askerî hâkim üye alınmak suretiyle kurulur.

(74 No. lu Geçici Komisyonunun değiştirişi)

Üyelik hukukundan vazgeçme

MADDE 90. — Tasarının 90 ncı maddesi Geçici Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

İçtüzük

MADDE 91. — Tasarının 91 nci maddesi Geçici Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

İlk kuruluş

GEÇİCİ MADDE 1. — Tasarının geçici 1 nci maddesi Geçici Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

Raportör

GEÇİCİ MADDE 2. — Tasarının geçici 2 nci maddesi Geçici Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

Uyuşmazlık

GEÇİCİ MADDE 3. — Tasarının geçici 3 ncü maddesi Geçici Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

(Hükümetin teklifi)

Eski dâvalar hakkında yapılacak işlem

GEÇİCİ MADDE 4. — Bu kanunun yürürlüğünden önce açılmış ve karara bağlanmamış olan dâvalar hakkında dosyayı elinde bulunduran idari ve adli mahkemeler görevsizlik kararı verirler. Bu karar dâvacıya ve tebligat yapılmış ise dâvalıya, tebliğ edilerek dosya Askerî Yüksek İdare Mahkemesi Başkanlığına gönderilir.

Bu kanunun yürürlüğe girmesinden önce açılmış ve görevsizlik kararına bağlanmış dosyalardan Askerî Yüksek İdare Mahkemesinin görevine girerler. Askerî Yüksek İdare Mahkemesine gönderilen ve diğer dosyalar gibi işleme tabi tutulur.

Bu maddenin birinci fıkrası gereğince Askerî Yüksek İdare Mahkemesi Başkanlığına gönderilen dâvalar hakkında, evvelce yapılmış bütün usul işlemleri var sayılır ve bu kanunun 34, 35, 36, 37, 38 ve 39 ncu maddeleri yeniden uygulanmaz.

Bu dâvalar, Askerî Yüksek İdare Mahkemesince bulunduğu safhadan başlanarak işleme konulur, ancak, dâvaya bakılmakla görevli Askerî Yüksek İdare Mahkemesinin ilgili dairesi veya Başkan sözcüsü eski işlemlerin yenilenmesine karar verebilir. Bu gibi hallerde, taraflara dâva dilekçesi içinde kalınmak üzere cevaplar, bilirkişi incelenmesi yenilettirilebilir veya duruşma tekrarlanabilir.

Askerî Yüksek İdare Mahkemesinin görevine giren işlerden evvelce karara bağlanmış dâvalar için, kararın düzeltilmesi veya yargılamanın yenilenmesi istemi halinde, dosya hiçbir işleme tabi tutulmadan Askerî Yüksek İdare Mahkemesi Başkanlığına gönderilir ve istemler bu mahkemece karara bağlanır.

Yürürlükten kaldırılan hükümler

MADDE 92. — 24 Aralık 1964 tarih ve 521 sayılı Danıştay Kanununun ve diğer kanunların bu kanuna aykırı hükümleri yürürlükten kaldırılmıştır.

Yürürlük

MADDE 93. — Bu kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 94. — Bu kanunu Bakanlar Kurulu yürütür.

17 . 2 . 1972

Başbakan <i>N. Erim</i>	Devlet Bakanı <i>D. Kitaplı</i>	Devlet Bakanı <i>A. İ. Göğüş</i>	Devlet Bakanı <i>İ. Karaöz</i>
Devlet Bakanı <i>İ. Öztrak</i>	Adalet Bakanı <i>S. Bilge</i>	Millî Savunma Bakanı <i>F. Melen</i>	İçişleri Bakanı <i>F. Kubat</i>
Dışişleri Bakanı V. <i>S. Bilge</i>	Maliye Bakanı <i>S. N. Ergin</i>	Millî Eğitim Bakanı <i>İ. Arar</i>	Bayındırlık Bakanı <i>M. Öztekin</i>
Ticaret Bakanı <i>N. Talû</i>	Sağ. ve Sos. Y. Bakanı <i>C. Aykan</i>	Güm. ve Tekel Bakanı <i>H. Özalp</i>	Tarım Bakanı <i>M. O. Dikmen</i>
Ulaştırma Bakanı <i>R. Danişman</i>	Çalışma Bakanı <i>A. R. Uzuner</i>	Sanayi ve Tek. Bakanı <i>M. Erez</i>	En. ve Tab. Kay. Bakanı <i>N. Devres</i>
Turizm ve Ta. Bakanı <i>E. Y. Akçal</i>	İmar ve İskân Bakanı <i>S. Bingöl</i>	Köy İşleri Bakanı <i>N. Sönmez</i>	Orman Bakanı <i>S. İnal</i>

Gençlik ve Spor Bakanı

A. Karaküçük

(74 No. lu Geçici Komisyonunun değiştirisi)

Eski dâvalar hakkında yapılacak işlem

GEÇİCİ MADDE 4. — Bu kanunun yürürlüğünden önce açılmış ve karara bağlanmamış olan dâvalar hakkında dosyayı elinde bulunduran idari ve adli mahkemeler görevsizlik kararı verirler. Bu karar dâvacıya ve tebligat yapılmış ise dâvalıya, tebliğ edilerek dosya Askerî Yüksek İdare Mahkemesi Başkanlığına gönderilir.

Bu kanunun yürürlüğe girmesinden önce açılmış ve görevsizlik kararına bağlanmış dosyalar da Askerî Yüksek İdare Mahkemesinin görevine girerler. Askerî Yüksek İdare Mahkemesine gönderilen dosyalar diğer dosyalar gibi işleme tabi tutulur.

Bu maddenin birinci fıkrası gereğince Askerî Yüksek İdare Mahkemesi Başkanlığına gönderilen dâvalar hakkında, evvelce yapılmış bütün usul işlemleri var sayılır ve bu kanunun 34, 35, 36, 37, 38 ve 39 ncu maddeleri yeniden uygulanmaz.

Bu dâvalar, Askerî Yüksek İdare Mahkemesince bulunduğu safhadan başlayarak işleme konulur, ancak, dâvaya bakmakla görevli Askerî Yüksek İdare Mahkemesinin ilgili dairesi veya Başkanun-sözcüsü eski işlemlerin yenilenmesine karar verebilir. Bu gibi hallerde, taraflara dâva dilekçesi içinde kalınmak üzere cevaplar, bilirkişi incelenmesi yenilettirilebilir veya duruşma tekrarlanabilir.

Askerî Yüksek İdare Mahkemesinin görevlerine giren işlerden evvelce karara bağlanmış dâvalar için, kararın düzeltilmesi veya yargılamanın yenilenmesi istemi halinde, dosya hiçbir işleme tabi tutulmadan Askerî Yüksek İdare Mahkemesi Başkanlığına gönderilir ve istemler bu mahkemece karara bağlanır.

Yürürlükten kaldırılan hükümler

MADDE 92. — Tasarının 92 nci maddesi Geçici Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

Yürürlük

MADDE 93. — Tasarının 93 ncü maddesi Geçici Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

MADDE 94. — Tasarının 94 ncü maddesi Geçici Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

